

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
PEDAGOGICKÁ FAKULTA

A

VYSOKÁ ŠKOLA EKONOMICKÁ V PRAZE
FAKULTA MANAGEMENTU V JINDŘICHOVĚ HRADCI

Bakalářská práce

Beata Decarli

2011

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
PEDAGOGICKÁ FAKULTA

A

VYSOKÁ ŠKOLA EKONOMICKÁ V PRAZE
FAKULTA MANAGEMENTU V JINDŘICHOVĚ HRADCI

Rovné příležitosti mužů a žen v současné společnosti

Autor: Beata Decarli

Vedoucí práce: doc. JUDr. Jan Hejda, Ph.D

Studijní program Sociální pedagogika, specializace bezpečnostních složek

Datum odevzdání: 9.2. 2011

Prohlášení

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č.111/1998 Sb. v platném znění, souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě, elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Chvalšínách, dne 9.2. 2011

.....
podpis

Zadání bakalářské práce

- NÁZEV PRÁCE:** Rovné příležitosti mužů a žen v současné společnosti
- ZADÁNÍ PRÁCE:** Práce bude zaměřena na postavení žen v dnešní české společnosti, jejich vnímání diskriminace v zaměstnání, problémy při hledání práce a také jejich postavení po návratu z mateřské dovolené. Jak zvažují vstup do manželství a následnou výchovu dětí v protikladu se svou seberealizací a budováním kariéry. Co jsou genderové stereotypy, feminismus a slučitelnost profesní, rodinné a mateřské role.
- JMÉNO STUDENTA:** Beata Decarli
- ROČNÍK:** 2.
- STUDIJNÍ PROGRAM:** B7507 Specializace v pedagogice
- STUDIJNÍ OBOR:** Sociální pedagogika
- VEDOUcí PRÁCE:** doc. JUDr. Jan Hejda, PhD.
- KATEDRA:** Společenských věd FM VŠE
- DATUM ZADÁNÍ:** 10. března 2010
- TERMÍN ODEVZDÁNÍ:** 31. března 2011

Anotace

Rovné příležitosti mužů a žen v současné společnosti

Práce vytváří pohled na problematiku postavení žen v dnešní české společnosti, jejich vnímání diskriminace v zaměstnání, problémy při hledání práce a také jejich postavení po návratu z mateřské dovolené. Jak zvažují vstup do manželství a následnou výchovu dětí v protikladu se svou seberealizací a budováním kariéry. Odráží se zde nejvýznamnější témata historie žen v souvislosti feminismu a dalšího vývoje tohoto hnutí. Představuje pojem gender, genderové stereotypy v rodině, zaměstnání a postoj společnosti k otázkám rovných příležitostí mužů a žen.

Annotation

Equal opportunities for men and women in contemporary society

The work will focus on the status of women in today's Czech society, their perception of discrimination in employment, problems in finding searching for work and their position upon return after maternity leave. How they consider the entry in marriage and subsequent upbringing of children in contrast to their self-fulfillment and career building. What gender stereotypes, feminism and the compatibility of career, family and maternal roles are.

Poděkování

Chtěla bych vyjádřit své poděkování vedoucímu práce
doc. JUDr. Janu Hejdovi, Ph.D
za pomoc při volbě tématu, konzultace, rady a cenné připomínky v průběhu zpracování
bakalářské práce.

Obsah

Úvod.....	8
1 Stručná historie postavení žen	10
1.1 Postavení žen v současnosti.....	11
2 Feminismus a jeho charakteristika.....	12
2.1 Historie feminismu.....	13
2.2 Proudý feminismus.....	14
2.3 Feministické teorie.....	16
2.4 Důvody feminismu dnes.....	17
3 Gender – základní pojem	18
3.1 Rozdílnost žen biologická a psychologická.....	19
3.2 Genderové role, identita a stereotypy.....	21
4 Diskriminace.....	27
4.1 Diskriminace žen ve studiu.....	28
4.2 Diskriminace v pracovním zařazení.....	29
4.3 Nerovnost mužů a žen v rodině.....	31
4.4 Diskriminace a právní zakotvení rovného postavení žen.....	32
Vlastní pohled žen na své postavení	36
5 Bibliografie	36
5.1 Cíl výzkumného šetření.....	36
5.2 Výzkumný vzorek.....	37
5.3 Výzkumné prostředí.....	38
5.4 Metoda získávání dat a zpracování.....	38
6 Vlastní bibliografický výzkum	39
6.1 Získané informace z rozhovorů.....	39
6.2 Interpretace společných znaků bibliografií.....	39
6.3 Shrnutí k dílčím otázkám.....	43
Závěr	46
Seznam použitých zdrojů.....	49
Seznam tabulek, grafů a schémat.....	52
Seznam příloh.....	53

Úvod

Gender, feminismus, diskriminace jsou pojmy často skloňované v souvislosti se ženami. Co je však skutečně skryto v těchto slovech? Tyto výrazy mají směřovat k rovnému postavení mužů a žen. Svět, v němž žijeme, zpochybnil tradiční modely života. Problematika nerovnosti pohlaví je silně medializována a důsledkem toho často dochází k prolínání ženské a mužské role. Neustále slyšíme o zákonem zajištěném rovnoprávném zacházení. Ženy a muži jsou rovnoprávními partnery, ale přece jen někdy je rovnoprávnost pouze domnělá. Sféry v nichž je muž nenahraditelný rapidně ubývá a dochází k významné proměně vztahů mezi mužem a ženou. Tyto vztahy se po staletí vyvíjely jako nerovné a to v neprospěch žen. Základním principem každé demokratické společnosti je nerovnosti stírat a přistupovat ke každému bez rozdílu.

Přes veškeré úsilí společnosti dosud nebylo dosaženo rovnocenného postavení. Muži mají stále podstatně lepší pozici, a to nejen v rodině, ale také mají výrazně silnější postavení ve veřejném životě. Ženy v průběhu staletí i v různých společenstvích měly většinou podřízenou pozici a to přetrvává i v současnosti. Stále vydělávají méně než muži a je větší pravděpodobnost, že budou zaměstnány v nejistém pracovním poměru s menší možností zastávat pozici na vyšších úrovních kariérního žebříčku. Za lepší postavení, práva a vlastní seberealizaci musely ujit dlouhou cestou. Je ale na uvážení, zda je jejich pouť u konce. Vývoj ukazuje, že naše socio-kulturní návyky a stereotypy nás všechny stále ovládají. V partnerských svazcích nesou ženy nadále větší podíl na výchově dětí a práci v domácnosti.

Identita dnešních žen je úzce spojena s potřebou stejného a rovného přístupu. **Zaměstnání, rodina i společnost je stylizují do genderových rolí.** Jednoduše řečeno do nějakých pravidel určených výhradně jen jednomu pohlaví. Ženám je mnohdy připisováno spíše chování citlivé, mírné, méně aktivní spojené především s rodinným životem. Přetrvávající uznávané principy společnosti je však svazují. Musejí volit mezi založením rodiny, péčí o děti a touhou po vlastním uspokojení či budováním kariéry. Jsou nespokojeny s domácí rutinou, která následuje po příchodu ze zaměstnání. Nechtějí se smířit se zažitou představou ženy hospodyňky. Tyto přístupy postavení v rodině a společnosti jsou důvodem jevu, kdy ženy více než v minulosti zvažují dlouhodobé vztahy a plnění mateřské a rodičovské role. Tím dochází k problémům nejen partnerským, ale důsledkem jsou demografické problémy v dnešní české společnosti, způsobených neochotou dnešních žen stávat se matkami.

Hlavní pozornost zaměřuji na postavení žen v nedávné minulosti až k současnosti, vývoj jejich práv v souvislosti s feminismem a genderem. Co gender vlastně je, jak je vnímán a jaká je rozdílnost mezi muži a ženami. Co jsou genderové stereotypy v zaměstnání, rodině a jak se projevují. Dále představuji pojem diskriminace, jeho příčiny, druhy a formy. Orientuji se na diskriminaci ve studiu, pracovním zařazení a v rodině.

Cílem práce je odpovědět na otázky po čem skutečně české ženy touží, zda jsou spokojenější jako matky nebo raději budují kariéru a zastávají vysoké funkce, případně zda lze skloubit kariéru, rodinu i roli matky a jak společnost nahlíží na ženy, které se pro kariéru vzdaly rodiny a dětí.

K získání informací dané problematiky jsem použila metodu analýzy a následné syntézy textu jednotlivých řízených rozhovorů bibliografického charakteru, jehož pomocí se budu snažit nastínit dnešní názory, zkušenosti a myšlení žen.

1 Stručná historie postavení žen

Citát k zamyšlení:

„Příroda tomu chtěla, aby ženy byly našimi otrokyněmi...ony jsou naším vlastnictvím, ne my jejich. Patří nám, stejně jako stromy plodící ovoce patří sadaři. Co je to za šílenou myšlenku, požadovat rovnoprávnost pro ženy. Ženy nejsou nic jiného než stroje na výrobu dětí.“¹ (Napoleon Bonaparte)

Abychom si mohli vytvořit souvislosti a náhled na vývoj postavení žen ve společnosti, musíme začít v historii. Postavení ženy a vztahu k muži se formovalo od pradávna nejen vlivem prostředí, zvláště pak v závislosti na podmínkách získávání potravy.

V historii měla žena většinou podřízenou pozici. Od starověku bylo společenství západní kultury převážně patriarchálního uspořádání. Muži měli vedoucí a rozhodující úlohu, danou jejich morfologií, fyzickou zdatností a schopností obstarávat potravu. Ženy v tomto období měly druhořadé postavení, byly určeny hlavně k rození a péči o děti, pro obstarání chodu domácnosti a zajišťování všech potřeb mužů. Antropologové vysvětlují tuto podstatu biologickými rozdíly mezi pohlavími. Typickou činností mužů této doby byl boj, lov, rybolov, výroba zbraní a těžba nerostů, kde bylo zapotřebí větší tělesné síly. Ekonomická závislost žen byla téměř bezvýhradná a důležitá pro jejich vlastní přežití.²

Podřízené postavení a práva žen se výrazně mění až průmyslovou revolucí v 19. století. Bylo zrušeno nevolnictví, rozvíjela se výroba a bylo nutné do výrobního procesu zapojit i ženy. Nové zákony a ústavy umožnily volné spolčování nejen ve vyšších vrstvách, ale také lidem nižšího postavení. Především ve městech začaly vznikat různé ženské spolky. Konečně se po dlouhé době začalo mluvit o ženských právech. V různých zemích se postavení žen lišilo a změna v jejich právech se utvářela různě rychle v závislosti na dané zemi. Do popředí se začaly dostávat i ženy jako spisovatelky, herečky i vědkyně. Většinou však byla až do 20. století politická, společenská moc v rukou pouze mužů, kteří se svého postavení nechtěli vzdát. Tento stav byl neudržitelný a v průběhu dvacátého století i zde došlo ke změnám. Nová práva žen a zlepšení postavení ve společnosti se projevilo rozvojem feminismu.

---

¹ PLESKOVÁ, K., et al. Průvodce na cestě k rovnosti žen a mužů. 3., aktualiz. vyd. Brno: Nesehnutí, 2005. s. 8.

² OAKLEY, A. Pohlaví, gender a společnost. Vyd. 1. Praha: Portál, 2000.

1.1 Postavení žen v současnosti

Dnešní západní civilizace se prezentuje jako společnost, která ženě poskytuje nejrovnější přístup ve vztahu s mužem v celé své historii. **Umožňuje ženám stejná práva** jako mužům: **účastnit se voleb, politického procesu, stejný přístup ke vzdělání, rovné příležitosti v zaměstnání.** Přese všechno, téměř každá žena ví, jak to funguje. Manželka přiběhne z práce, vyzvedne děti ze školky, cestou domů nakoupí, uvaří večeři, se starším dítětem napíše úkoly a dalších nespočet povinností pro dobrý chod domácnosti a řádně fungující rodiny. Většina žen je zaměstnána, protože jí zpravidla současná ekonomická situace ani neumožní jinou volbu. I kdyby chtěla zůstat doma a plně se věnovat dětem, rodině anebo svým koníčkům, nemá jinou možnost. Mýtus muže, manžela, který plně zabezpečí rodinu, je dávno pryč. Nicméně nadále přetrvává historicky podmíněná představa sociálních rolí o muži, který rodinu ekonomicky zajišťuje a ženy, která má spíše pečovatelské poslání.

Rovnostářské postavení prezentované společností ale ženám nepomáhá. Žijeme ve společnosti se stejnými právy i povinnostmi, ale jen těžce bych hledala muže, kteří automaticky neočekávají, že manželka (budoucí matka) zůstane doma a bude se věnovat výchově jejich společného potomka. Bohužel ještě dnes stále mívají ženy nižší příjem než muži a proto jsou ochotné se vzdát vlastní kariéry, osobního růstu a obětovat se pro rodinu. Mužům to nevadí, berou to jako samozřejmost, pro ně se celkem nic nemění a není to jejich problém.

Emancipační tendence žen mají za důsledek jejich nespokojenost. Uvědomují si svou závislost, zakrňování v době mateřské dovolené i izolaci od společenského dění. Proto většina žen zvažuje vstup do trvalých vztahů a plánování potomstva. Chtějí nejdříve vystudovat, uplatnit se v práci, získat ekonomickou nezávislost a prestiž. Dnešní mladé ženy mají možnosti vycestovat, studovat a získat zkušenosti pro dobré zahájení své profesní kariéry. Touha po dítěti je odsouvána na pozdější dekádu života, než tomu bylo v minulosti. Na základě těchto skutečností **mizí tradiční rodina** i tradiční pohled na vztah ženy a muže.

2 Feminismus a jeho charakteristika

K pochopení tématu o rovném zacházení mužů a žen není možné se nezmínit o feminismu. **Otázka feminismu není nová**, ale i přesto se najdou někteří jedinci, kteří o něm vědí jen málo nebo vůbec. Dnes je to často skloňované, zesměšňované slovo, někdy také nesprávně interpretované. Je nutné si uvědomit, že feminismus vyjadřuje odhodlání k potírání jevů, které lze považovat za utlačování žen. Je to ženské hnutí, které má svou historii vývoje, různé směry a teorie, které se od sebe často výrazně liší. V průběhu svého vývoje se zaměřilo na postavení žen v různých oblastech, na práva ve společnosti, rovnoprávnost mezi pohlavími a zlepšení životních podmínek žen.

Feminismus vznikl na základě názorové myšlenky k prosazení rovných práv mezi ženou a mužem. Jde o pojem poměrně mladý, začal se používat v druhé polovině 20. století. Dříve se používal spíše termín: „*ženské hnutí*“³. Slovo feminismus je odvozeno z latinského slova *femina* – žena. Poprvé bylo toto slovo použito ve Francii, kde v původním významu označovalo spolky ženského hnutí.

Definici feminismu nelze přesně stanovit, protože jednotlivé směry se ve svých cílech liší. Obecně ho snad lze definovat asi takto: „*Feminismus je schopnost a ochota přijmout možnost i jiné interpretace a vidění reality, než na jakou jsme byli až doposud zvyklí. Je to filozofický směr zdůrazňující právo, nárok na přijetí „jinakosti pohledu a přístupu druhého člověka“, právo a nárok interpretovat skutečnost i jinak, než jak to odpovídá současnému kánonu.*“⁴ Feminismus **je rozštěpený do různých směrů**, které jsou od sebe výrazně diferencované. Některé směry jsou ve svých přesvědčeních od sebe tak názorově odlišné, že si navzájem odporují. Společným rysem stále zůstává ochrana žen ve směrech odpírání stejných příležitostí, zejména v oblasti ekonomického, mocenského, politického a sociálního uplatnění. Jde o komplex přístupu k filozofii, sociálním teoriím, politickým hnutím a ideologiím z pohledu a zájmu žen.

---

³ Wikipedie, otevřená encyklopedie [online]. [cit. 9. 6. 2010]. Dostupné z WWW: <<http://cs.wikipedia.org/wiki/Feminismus#.C3.9Avod>>

⁴ VĚŠÍNOVÁ-KALIVODOVÁ, E., MAŘÍKOVÁ, H. Společnost žen a mužů z aspektu gender. Praha: Open Society Fund, 1999, s. 14.

2.1 Historie feminismu

Znaky feminismu se objevují již na přelomu 17. a 18. století ve Francii, Anglii a USA vznikem spolků žen usilujících o zlepšení jejich postavení ve všech oblastech života. V USA se začalo rozvíjet abolicionistické (otrokářské) hnutí, které pomohlo ženám se účastnit politických aktivit. K emancipaci v Evropě došlo během Francouzské revoluce, která vyburcovala zájem řady žen o svou rovnoprávnost. První velkou bojovnicí za ženská práva je označována Olympe de Gouges, která je autorkou slavné Deklarace práv ženy a občanky (1791). Feminismus bývá obvykle členěn do tří hlavních vln, které se od sebe odlišovaly převažujícími tématy dané doby.

První vlna feminismu začíná počátkem 19. století. Hlavní cílem první vlny feminismu bylo získání volebního práva a rovného přístupu ke vzdělání pro ženy stejně jako pro muže. Nejvýznamnější událostí bylo sepsání petice 1 500 žen v Anglii, která byla předložena v roce 1866 britskému parlamentu. Bohužel tato petice byla ignorována. Jako reakci na tento přístup založily britské ženy nový spolek s názvem: „*Národní spolek pro hlasovací právo (National Society for Women's Suffrage)*“⁵ Zde je tedy původ známého výrazu sufražetky. Do konce 19. století to byly právě ony, které bojovaly za svá volební a hlasovací práva. Posílaly petice do parlamentu, pořádaly nesčetné demonstrace, přednášky a mýtiniky, které již nešlo nadále přezírat. Počátkem 20. století byla ve většině evropských zemí konečně tato práva prosazena. Jako **první bylo volební právo** zakotveno v zákoně v roce **1892 na Novém Zélandě**. Zajímavostí je, že ve Švýcarsku jako průmyslově a společensky rozvinuté zemi bylo takto učiněno až v roce 1971. Ještě horším příkladem je Jordánsko, velmi fundamentalisticky založené, kde právo volit dostaly ženy až v roce 1982. V Československu bylo volební právo žen uzákoněno v roce 1920. Mezi osobnosti feministického hnutí u nás patřili Božena Němcová, Karolína Světlá, ale také například Tomáš Garrigue Masaryk. Naše feministky nebo osoby bojující za práva žen byly od roku 1903 sdruženy v Ženském klubu českém. Existence klubu byla zachována až do roku 1948, kdy byla jeho činnost zastavena, majetek propadl státu a mnohé členky byly zatčeny. Je zajímavostí, že mezi ně patřila také Milada Horáková, později známá z politického procesu padesátých let.

---

⁵ Bethake, J.: Lidská práva [online].[cit. 12. 6. 2010]. Dostupné z WWW: <<http://www.differentlife.cz/pravalidska05.htm>>

Druhá vlna feminismu se zrodila v 60. letech 20. století. Tehdejší mladé ženy začaly zjišťovat, že sice mohou studovat dle svého rozhodnutí jakýkoli obor, ale uplatnění v praxi již bylo horší. Rovnocenné zapojení do politického a společenského života pro ně bylo velmi složité, většinu vedoucích pozic dle zvyklostí zastupovali muži a pozici žen udržovali v podřízeném postavení. Vzdělaná žena byla pro muže konkurencí, její vzdělání nemělo pro společnost příliš zásadní význam, neočekávalo se její profesní zařazení či nezávislost. Předpokládalo se, že jejich hlavním posláním je výchova dětí a péče o domácnost. Umožnění vzdělání bylo spíše drobným ústupkem k udržení žen v pasivitě. Za největší úspěch druhé vlny feminismu lze považovat právo na potrat, přístup ke všem profesím a větší kontrolu žen nad svým tělem. Druhá vlna se od první liší tím, že už nejde jen o prosazování rovnosti žen a mužů jen podle zákona, ale také jeho dopady v reálném životě a původ nerovností způsobené kulturou a společností. Na základě tohoto pohledu se v druhé vlně formovaly první genderové studie a také nové možnosti v rozdělení sociálních rolí.

Třetí vlna feminismu je další etapa vývoje, která je spojena s 90. lety 20. století. Tento pojem se stal globálním společenským problémem. Nová vlna je popisována z pohledu sexistických základů společnosti a hledání vlastní identity ženy. Nejvýznamnějším přínosem třetí vlny je důraz na propojení genderu v souvislosti s dalšími kategoriemi nerovností, jako je rasa, etnická příslušnost, sexuální orientace, společenské a sociální postavení, věk, náboženské vyznání a podobně. Proto je toto období charakteristické velkým počtem různých proudů feminismu. Dnes se proto raději mluví o feminismu v množném čísle – o feminismech.

2.2 Proudů feminismu

Feministické proudy jsou rozčleněny dle názorových směrů. Jejich cíle jsou společné, ale liší se dle myšlenkové orientace, jak dosáhnout rovnoprávnosti žen.⁶

Liberální feminismus je nejsilnější proud feminismu, který se především zaměřuje na změnu práva a zákonů. Ve znamení tohoto proudu probíhala také první vlna vývoje feminismu.

Marxistický a socialistický feminismus je proud, který aplikuje Marxovu teorii kapitalistického útlaku na situaci žen. Zaměřuje se především na ekonomickou závislost žen

---

⁶ Gender studies. Slovníček pojmů [online]. [cit. 12. 6. 2010]. Dostupné z WWW: <http://www.feminismus.cz/slovnicek.shtml#P>

na mužích, která plyne z materiální podstaty kapitalismu. Důraz klade na zvyšování ekonomických možností žen, jejich uplatnění na pracovním trhu, a zejména na zvyšování mezd žen a zlepšování jejich pracovních podmínek.

Radikální feminismus je nejtvrdší směr ze všech. Nepřipouští žádné kompromisy ani dialog s muži. Ženy jsou ve všech ohledech utlačovány muži, hlavně v sexuální oblasti, a cílem je vymýtit ze společnosti patriarchát a předat moc společnosti do ženských rukou jakýmkoli způsobem.

Ekofeminismus se zabývá feministickou kritikou vztahu člověka k přírodě a genderovou analýzou politiky životního prostředí. Nachází souvislost mezi vykořisťováním žen a plněním přírody industrializovanou společností. Snaží se o znovu nastolení rovnováhy mezi člověkem, ženou a přírodou. Heslem ekofeminismu se tedy stalo úsloví „Ženská práva jsou i právy přírody.“

Ústředním tématem **spirituálního feminismu** je náboženství a dogmata o podřízenosti žen. Křesťanství i jiná náboženství poukazují na nutnou podřízenost a poslušnost žen. Ještě dnes v muslimských částech světa náboženství přesně popisuje co je a co není dovoleno ženě.

Anarchofeminismus je proud spojující anarchismus s feminismem, vnímá patriarchát jako nedobrovolné uspořádání. Formou třídního a anarchistického boje radikálními prostředky chce zničit stát a mocenské vztahy.

Kyberfeminismus je novátorský pohled, který studuje vliv médií na postavení žen v novodobé společnosti. Informační a komunikační technologie zasahují a ovlivňují celosvětovou budoucnost a aspekty našeho žití. Dále studuje a poukazuje na měnící se genderovou identitu pohlaví v 21. století.

Psychoanalytický feminismus vychází z Freudovy psychoanalytické teorie o raném dětství a sexualitě. Tuto ideu používá pro podporu svých myšlenek a názorů o důležitosti vztahů rodiče a dítěte a vlivu nepřítomnosti otce při výchově: „Upozorňují na to, že genderová socializace začíná od prvního okamžiku narození (vlastně ještě předtím, než se dítě narodí) a je velmi pevně dítěti v rodině vštěpována.“⁷ Snaží se odpovědět na otázky, jak neseme mužství či ženství v sobě, kde se bere a jak na tomto základě vypadají mezilidské vztahy.

---

⁷ Gender studies. Slovníček pojmů [online].[cit. 12. 6. 2010]. Dostupné z WWW: <http://www.feminismus.cz/slovnicek.shtml#P>

2.3 Feministické teorie

Nejznámější rozdělení feministických teorií vytvořila socioložka **Judith Lorber** v roce 1998 do tří hlavních směrů: Genderově reformní feministická teorie, Feministická teorie genderově motivovaného odporu a Feministická teorie genderově motivované vzpoury.⁸

Genderová reformní feministická teorie je zaměřena na patriarchální systém společnosti. Je to teorie, která vidí podobnost mezi pohlavími a pozvolnými reformami, chce zrovnoprávnit postavení mužů a žen ve společnosti. Klade důraz na osobní volbu ženy, její svobodné právo jak bude žít, pracovat a jak bude praktikovat svůj životní styl. Hlásá, že muži a ženy se narodili stejní, rozdíly mezi nimi jsou vytvořeny vlivem prostředí, kulturním a sociálním učením. Touto teorií jsou ovlivněné liberální, marxistický a rozvojový proud feminizmu.

Feministická teorie genderově motivovaného odporu je naopak názorový směr argumentující tím, že patriarchát nelze změnit zevnitř, ale je nutné změny nastolit mimo jeho strukturu. Tato teorie poukazuje na rozdíly v myšlení mužů a žen. Jde o snahy k ovlivnění zákonných práv pro ženy radikální cestou, která není možná při stálé mužské převaze v politickém a společenském řízení života. Ke změně tohoto stavu proto vyzývá k zakládání výlučně ženských organizací a spolků. Diskriminaci žen doporučuje řešit pouze vytvářením svého separovaného, vlastního světa. Proudů, které se řídí touto tezí, jsou radikální a lesbicky separovaný feminizmus, které nepřipouští žádný dialog s muži.

Feministická teorie genderově motivované vzpoury dává důraz na rasové, etnické, třídní, sexuální a genderové předsudky a stereotypy. Mezi tyto proudy patří multikulturní, spirituální feminizmus, ekofeminizmus, a kyberfeminizmus.

Považuji za nutné podotknout, že přehled výše uvedených směrů, proudů nebo teorií je velmi zjednodušený. Tento přehled představuje pouze nejhlavnější trendy, které ve skutečnosti ani neexistují v čistých podobách. Některé se vzájemně vylučují, doplňují nebo vzájemně prolínají. V každém směru existují různé odštěpy, které jsou ovlivněny sociálním postavením, společenskou pozicí, politickou angažovaností, náboženským vyznáním, etnickou a rasovou příslušností nebo sexuální orientací.

---

⁸ VALDROVÁ, J. Gender a společnost. Ústí nad Labem: Univerzita J. E. Purkyně, 2006. s. 196.

2.4 Důvody feminismu dnes

Ve shrnutí této kapitoly bych se ráda zamyslela nad tím, proč je výše uvedené téma tak diskutované a ocitá se v popředí zájmů současnosti.

Ženy dnes skutečně mohou studovat, pracovat, zapojovat se aktivně do společenského i politického života, ale pouze za předpokladu, že se dokážou postarat o chod domácnosti, výchovu dětí a při tom všem ještě zůstanou krásné a svůdné. Jsou jim tolerovány jejich ambice a touha po seberealizaci, avšak jen v případě, že se nezačnou příliš prosazovat a drát do vyšších pozic než muži.

Ženy v České republice mívají starost o rodinu a domácnost na svých bedrech. Muži by si měli uvědomit, že rodinu si žena nepořídila sama a neočekávat, že se ještě plně postará i o jejich pohodlí. U nás stále přetrvává trend nižších výdělků u žen, i přesto, že odvádějí srovnatelnou práci se stejnou kvalifikací. Přetrvává představa, že žena nepotřebuje tak vysoký výdělek, protože má doma živitele, který ji ekonomicky z převážné části zajistí. Zaměstnavatelé vidí ženskou pracovní sílu také jako méně cennou, neočekávají od ní nějaké výjimečné výkony ani nasazení. Mladá ještě bezdětná žena není pro ně přínosem, protože je budoucí potenciální matkou, žena po mateřské dovolené zase rizikem, protože v případě nemoci dítěte s ním musí zůstat doma a zralé ženy s již s odrostlými dětmi zase nejsou dostatečně kreativní a atraktivní.

Existují i **další důvody trvání feminismu**, které se zabývají různými oblastmi, jak nasvědčuje množství feministických proudů. Jisté ale je, že pozorujeme, že jeho síla opadá. Nevyskytuje se již tolik zpráv, článků či oznámení o mužích, kteří byli obviněni ze sexuálního harašení. Je to jistě důsledek exemplárních případů mužů, kteří byli pranýřováni v západních zemích. Muži ač to neradi slyší, jsou v podstatě také křehká stvoření a jejich přirozenost a sebevědomí bylo tímto velmi poškozeno. Jak uvádějí některé mediální a internetové zdroje došlo ve 20. století k jejich „*duševní kastraci*“.⁹ Radikální feministky nám ostatním ženám způsobily, že se dnešní mužská populace bojí na ženu pohlédnout s jiskrou v oku.

Feminismus bude existovat pravděpodobně ještě dlouho, ale již nyní se mnoho skupin rozpadá, ať vlivem malého zájmu, či nedostatkem financí.

---

⁹ Feminet.cz [online]. [cit. 20. 6. 2010]. Dostupné z WWW: <www.feminet.sk/show.stm?x=14861>

3 Gender – základní pojem

V okamžiku, kdy se začneme zabývat tím, jací jsou muži a ženy, začneme narážet na různé způsoby pohledu. Každý si pod pojmem muž nebo žena představí trochu něco jiného. Někdo vnímá rozdílnost pouze z pohledu biologických znaků, jiný charakterizuje správnou ženu či muže podle chování, oblékání a podle toho co je pro ně přirozené a co ne.

Od narození a první socializace, které se nám dostává v rodině, si neseme v závislosti na příslušnosti k určitému pohlaví zcela jiné poselství do života i jinou představu o tom, jaké bude naše místo ve společnosti. Podle Velkého sociologického slovníku¹⁰ **je to pojem vyjadřující vlastnosti a chování ovlivněné kulturou a společností, které jsou spojovány s představou o muži a ženě.** Nejde o vyjádření pohlaví jako takového, ale spíš o určení rolí, norem a chování vztahujících se k ženě a muži. Tento náhled se může podle společnosti, kultury, sociální skupiny nebo časového období lišit. Vymezení tohoto významu není přirozeným a neměnným stavem, ale stále měnícím se procesem sociálních vztahů. Označení pro toto vytváření rozdílů mezi pohlavními společnostmi zavedla antropoložka Gayle Rubin, která si všimla, že smysl toho co je mužské a ženské a co s tím souvisí, je rozdílné v různých kulturách.

Hlavní rozdíl mezi pohlavím a genderem je v rozdílnosti jak nahlížet na muže a ženu. Pohlaví bychom mohli charakterizovat spíše z biologického hlediska a gender z hlediska kulturního.

Pohlaví je dáno biologickými rozdíly mezi samcem a samicí, fyzické rozdíly dané již okamžikem narození. „*Jedná se o viditelný rozdíl v pohlavních orgánech a z toho vyplývající rozdíly v reprodukci.*“¹¹

Slovo Gender pochází z řečtiny a znamená rod. Používá se k pojmenování rozdílů mezi mužem a ženou, které nejsou biologické. Gender jsou socio-kulturní rozdíly formované kulturou, společností a prostředím.¹² V různých kulturách se může gender výrazně lišit v chápání mužských a ženských rolí. Některé role tradičně přisuzované ženám v kulturách, které známe, jsou v tradičních kulturách určené pro muže. U kmene Čambuli se ženy chovají

---

¹⁰ VODÁKOVÁ, A.; PETRUSEK, M. Velký sociologický slovník, svazek 1, Praha: Karolinum, 1996.

¹¹ OAKLEY, A. Pohlaví, gender a společnost. Vyd.1. Praha: Portál, 2000. s. 20.

¹² PLESKOVÁ, K., et al. Průvodce na cestě k rovnosti žen a mužů. 3., aktualiz. vyd. Brno: Nesehnutí, 2005.

jako u nás muži. „Ženy jsou asertivní, panovačné a praktické.“¹³ To ukazuje, že rozdíly v postavení ve společnosti jsou dané společenskou tradicí. Dnes **ženskou a mužskou roli v podstatě diktuje společnost**. Pak přestávají hrát roli biologické faktory, ale mnohem více se uplatňuje sociální pohlaví – gender.

Naše společnost přistupuje ve výchově jinak k dívkám a jinak k chlapcům. Od útlého věku jsou nuceni se projevovat určitým způsobem. Dívkám jsou k hraní podsouvány hračky jako panenky, kočárky, miniaturní kuchyňky, a různé další napodobeniny přístrojů užívané pro domácí práce, které mají rozvinout jejich pečovatelskou roli. Chlapec je naopak podporován v techničtějším a dobrodružnějším směrech. Dostane autíčko, různé stavebnice nebo imitace zbraní ke stimulaci fyzických, mechanických a útočných aktivit. Na dítě je vyvíjen tlak ze strany rodičů i jiných dětí vybrat si správnou skupinu, kam zapadne. "Jak by to vypadalo, kdyby můj kluk vyšival nebo si hrál si s panama? Je snad teplouš?" Na tento tlak děti silně reagují a snaží se chovat dle očekávání rodičů. To potvrzuje i názor Ann Oakley, která tvrdí, že: „*Diferenciace chlapců a dívek ve výběru hraček roste s věkem, což poukazuje k silnému kulturnímu vlivu.*“¹⁴ To znamená, že sociálním učením si chlapci i dívky osvojují očekávané role chování.

Hlavní rozdíl mezi genderem a pohlavím je tedy v tom, že podle genderu se chováme určitým způsobem, je to soubor vlastností viditelných na první pohled, způsobu oblékání, řeči, témat konverzace, který odlišuje ženskou roli genderu od mužské. „*Gender je viditelný na první pohled, kdežto pohlaví bývá skryto pod oděvem.*“¹⁵

3.1 Rozdílnost žen biologická a psychologická

O pohlaví jedince je rozhodnuto geneticky. Muž svým genetickým materiálem rozhoduje o pohlaví, a to jediným chromozomem ve své spermii. Tento chromozom má dvě varianty X a Y. Pokud nedojde k nějaké genetické anomálii, má chlapec chromozom XY a děvče XX. Biologicky je tedy pohlaví dáno okamžikem početí. V podstatě se tedy lišíme

---

¹³ OAKLEY, A. Pohlaví, gender a společnost. Vyd.1. Praha: Portál, 2000. s. 49.

¹⁴ OAKLEY, A. Pohlaví, gender a společnost. Vyd.1. Praha: Portál, 2000. s. 48.

¹⁵ OAKLEY, A. Pohlaví, gender a společnost. Vyd.1. Praha: Portál, 2000. s. 123.

hlavně pohlavními orgány. Muž má penis, pohlavní hormon testosteron a žena vagínu a ovlivňují ji hormony progesteron a estrogen.¹⁶

Také **tělesná stavba** žen a mužů je rozdílná. V naší kultuře většinou bývá ženám přisuzována nižší výška i váha i jiné rozložení svalové hmoty, která je nazývána dimorfismus. Biologické rozdíly mohou být ovlivněny kvalitou stravy, protože na světě existují různá společenství, u kterých tato rozdílnost není tak výrazná. „*Na Admirálských ostrovech, kde žije společenství – Manuové, se od sebe dívky a chlapci somaticky vůbec neliší.*“¹⁷ Z tohoto pohledu jde o zásadní biologický rozdíl a tím je schopnost porodit dítě, které má pouze žena.

Psychologické rozdílnosti žen jsou ovlivňovány prostředím, výchovou a sociálním učením. Již v předchozí kapitole bylo zmíněno, že každá společnost přisuzuje jiné sociální role různým pohlavím. Ženy jsou tedy výchovou a jinou stimulací podporovány v činnostech více zaměřených na porozumění, péči a lásku.

Poněšický spatřuje rozdílnost u mužů ve zdůrazňování rozumu, logiky a věčnosti. Muži tyto vlastnosti v sobě pěstují, aby získali převahu nad ženami, což je prostředek k jejich moci ve společnosti a nástrojem k ovládnutí žen. Ženy jsou daleko více emocionálně založené. Jejich intelekt možná ovlivňuje zapojení obou hemisfér, protože v jejich úsudku jim nejde tolik o věc jako takovou, ale o člověka a vztah. Vědění žen je daleko více postaveno na citovém vnímání a intuici, které jim určuje jejich směr. Jsou vnímavější k podnětům okolí, pozornější v neverbální komunikaci a mají schopnost aktivně naslouchat. Tato ženská logika je často muži zesměšňována, protože není postavena na logickém racionálním základě a proto podtrhují nadřazenost jejich mužského rozumu. Rozdílný postoj ke světu u žen a mužů může vytvářet napětí. Na stejnou věc nahlízejí zpravidla z jiných úhlů. Muži se zabývají více podstatou, cílem a výsledkem na základě rozumu a jejich inteligence. Ženy promýšlejí situace, jednání i chování s některými důsledky více z empatického hlediska. Avšak vyšší inteligence mužů v hodnotě IQ nebyla nikdy prokázána. **Pouze se ukázalo, že ženy mívají lepší krátkodobou paměť a verbální schopnosti a muži lepší prostorovou představivost a logické myšlení.**¹⁸

---

¹⁶ OAKLEY, A. Pohlaví, gender a společnost. Vyd.1. Praha: Portál, 2000. s. 176.

¹⁷ OAKLEY, A. Pohlaví, gender a společnost. Vyd.1. Praha: Portál, 2000. s. 31.

¹⁸ PONĚŠICKÝ, J. Fenomén ženství a mužství. 3., dopl.vyd. Praha: Triton, 2004.

3.2 Genderové role, identita a stereotypy

Výzkumem a analýzou sociálních a kulturně podmíněných rozdílů žen a mužů v různých oblastech života se zabývá sociálně vědní obor genderová studia, též nazývaná rodová nebo anglicky gender studies. Od tohoto oboru a způsobu rozdělování mezi pohlavími jsou odvozeny **genderové role**. Určují vymezení společenských rolí, které jsou osobám předepisovány na základě příslušnosti k pohlaví. Výrazně se liší nejen v čase a kultuře, ale také ve vrstvách nebo subkulturách jedné společnosti. Genderové role jsou způsoby chování, kterými se charakteristicky projevuje muž a žena.¹⁹ Většina lidí posuzuje jedince nejdříve podle jeho pohlaví a od něj odvozuje jeho vlastnosti a povahu. Cítit se jako muž nebo žena je podstatou **genderové identity**. Tato identita znamená přijetí správné společenské, genderové role jako další přirozenosti člověka. Rozdělení genderové role, identity nám připadá výchovou správné a platné podle jakéhosi obecného zákona.

Každý z nás hraje ve společnosti svou gender roli. Socializací se učíme od narození vnímat rozdíly obou genderových rolí, protože je to předpokladem vzájemné komunikace a soužití žen a mužů. Svou genderovou příslušnost dáváme najevo různými znaky vzhledu, jednání i mluveným projevem. Oblékáme se dle toho, k jakému pohlaví patříme a mluvíme o tématech, která jsou nám bližší. Jde o vypozařované chování od našeho okolí, které nás utváří celý život. Genderové role úzce souvisí s různými sociálními problematikami, jako je rodinný život, manželství, domácnost, zaměstnání, reprodukce, výchova dětí, rozvod, sexualita, sexuální chování a orientace.

Genderové stereotypy obecně označují předsudky a mylné představy o správném a přirozeném chování žen a mužů. Blíže ale není určeno co je vrozené, co je dané výchovou a jak toto ovlivňují naše vlastnosti a schopnosti. U žen se očekávají vlastnosti spojené se soukromou sférou jako je pasivita, citlivost a zájem o ruční práce nebo nadšení z výchovy dětí. Naopak u mužů se preferují vlastnosti důležité pro veřejný život. Úspěch mužů je závislý na jejich iniciativě, technických schopnostech, racionalitě a nezávislosti.

Genderové stereotypy v médiích: Média jsou velmi vlivným nástrojem společnosti a jsou schopna ovlivňovat mínění lidí v obrovském měřítku. Přisuzují jednotlivým pohlavím určité vlastnosti a tím vytvářejí celospolečenský model chování. Z televize, reklam, časopisů a novin se stereotypní představy dostávají do našeho podvědomí. Právě televize a reklama

---

¹⁹ PLESKOVÁ, K., et al. Průvodce na cestě k rovnosti žen a mužů. 3., aktualiz. vyd. Brno: Nesehnutí, 2005.

prezentuje ženy a muže v jasných neměnných rolích. Mediální reklamy balancují na hranici až diskriminačních praktik, které prohlubují genderové stereotypy a předsudky v rozdílném přístupu k ženám a mužům.

Žena je v mediálních reklamách vykreslována v postavení sexuálního symbolu nebo v roli hospodyňky, kuchařky a prادلenky. Zřejmý sexuální kontext je spojován se ženou i na výrobky, které však se ženami jako takovými vůbec nesouvisí a nemají s nimi nic společného. Další častá témata spojovaná pouze se ženou jsou různé reklamy na prací prášky, čisticí prostředky či nízkotučné a zaručeně zdravé potraviny. Vypadá to, jako kdyby životním smyslem žen bylo pouze prát, uklízet a starat se o rodinu. „...*České reklamy předkládají pokřivený a často nehumanizující obraz ženy a ženských aktivit, jež staví na nejpokleslejších genderových stereotypech. Jedním z nejproblematičtějších je pak androcentrické definování žen na základě jejich reprodukčních funkcí a jejich role v domácnosti.*“²⁰

Velkou hrozbou působení médií je právě **manipulace s kulturem krásy**. Reklama se podílí na definování ženské krásy, upevňuje obraz a vnímání ženské role ve společnosti a přispívá k utvrzování genderové identity. Z billboardů, ženských časopisů i reklam na nás shlížejí velmi štíhlé až podvyživené modelky, dokonale upravené ženy, které nastavují měřítko celé populaci. Pod tlakem těchto vzorů počítačově upravených a naaranžovaných modelek se snaží dívky velmi mladého věku přizpůsobovat svůj vzhled těmto vzorům. Nedokážou se pak často vyrovnat se zakulacujícími tvary a končí v psychiatrických léčebnách s mentální anorexií nebo bulimií. Stejně není ušetřena ani stárnoucí generace žen. V době kultu mladého, krásného a úspěšného člověka mohou nabýt dojmu, že je nutné postoupit plastické operace k zachování své ženskosti, protože stárí se zdá nepřípustné.

Naopak muž je v reklamách vykreslován v situacích, které neodpovídají reálné skutečnosti. Právě muž je ten co si vždy poradí, nabídne správné řešení. Stojí nohama vždy na zemi a nepropadá zoufalství jako ženy. Stěžejním zájmem mužů jsou silné a výkonné automobily, nové technologie, bankovní služby a parta přátel na pivu. Nemusí být mladý, krásný a atraktivní, jak jsou převážně prezentovány ženy. Není-li dost pohledný, většinou postačí, je-li značně bohatý nebo velmi inteligentní. Tento náčrt muže je též značně nevyvážený a zkresluje vnímání celé mužské populace.

---

²⁰ ČERMÁKOVÁ, M. a kol. Na cestě do EU: rovné příležitosti mužů a žen v ČR. Praha: Národní kontaktní centrum - Ženy a věda, 2002. s. 87.

Nelze tedy popřít, že média zkreslují a stylizují vnímání obou pohlaví, je ale zjevné, že prezentovaný obraz žen je více nevýhodný a posiluje vzorce správné, krásné a dokonalé ženy v širokém povědomí lidí. „*Ostatně i Rada Evropy Evropské unie doporučuje členským zemím, aby vyvinuly v oblasti médií inovativní programy, které budou prezentovat komplexní a realistické obrazy žen ve společnosti, neboť genderové stereotypy v reklamě a v médiích jsou jedním z faktorů, které vedou k nerovnostem a ovlivňují postoje k rovnosti žen a mužů*“²¹

Genderové stereotypy v jazyce: Jazyk je nástrojem komunikace mezi lidmi a prostředkem k dorozumívání. V případě genderové problematiky se jedná o posilování určitého pořádku, který v naší společnosti představuje nerovnosti mezi ženami a muži. Nejviditelnějším příkladem problematiky genderu je používání generického maskulina. Podstatná jména množného čísla, ač jsou mužského rodu, označují souhrnně ženy i muže. Pod názvy doktor, právník, poslanec si častěji představíme muže než ženu. Čím je prestižnější daná profese nebo funkce, tím je více spojována s obrazem muže. Jazyk zde kopíruje i potvrzuje skutečnost, že jsou více v těchto kruzích zastoupeni muži.

Ženy mluví jinak než muži. Prostřednictvím mluveného projevu zhmotňujeme své mužství a ženství a genderové příslušnosti. Dáváme najevo příslušnost a vztah k opačnému pohlaví. V mluveném vystupování se projevuje gender stylem užívání jazyka. Jak uvádí Valdřová „*Dívky a ženy jsou od dětství vedeny k nenápadnému, ukázněnému chování. Mluví tišším hlasem, ne proto, že by neměly silný hlasový fond, nýbrž proto, že zesílení hlasu není považováno za „lady-like“.* Zesílení hlasu má přitom svůj smysl a užitek: může výrazně podpořit argumentaci, zejména v pracovním sporu – u mužů působí impozantně, dokonce vzbuzuje respekt. Ženy se o tuto jazykovou zbraň vědomě připravují, aby nebyly považovány za hysterické.“²²

Rozvíjení tohoto tématu musíme připomenout také **příjmení žen.** V České republice je zvykem odvozovat ženské příjmení od mužského a to koncovkou „-ová.“ Z toho můžeme usuzovat, že ženská pozice ve společnosti je odvozena od pozice muže, kterému patří. Dalším rozdílem projevujícím se v souvislosti s ženami je rozlišování na slečny a paní. To jen dokazuje, jak velkou hodnotou má být pro ženu sňatek s mužem. Můžeme pokračovat změnou příjmení ženy po sňatku. Při vstupu do manželství se snoubenci musí dohodnout na společném

---

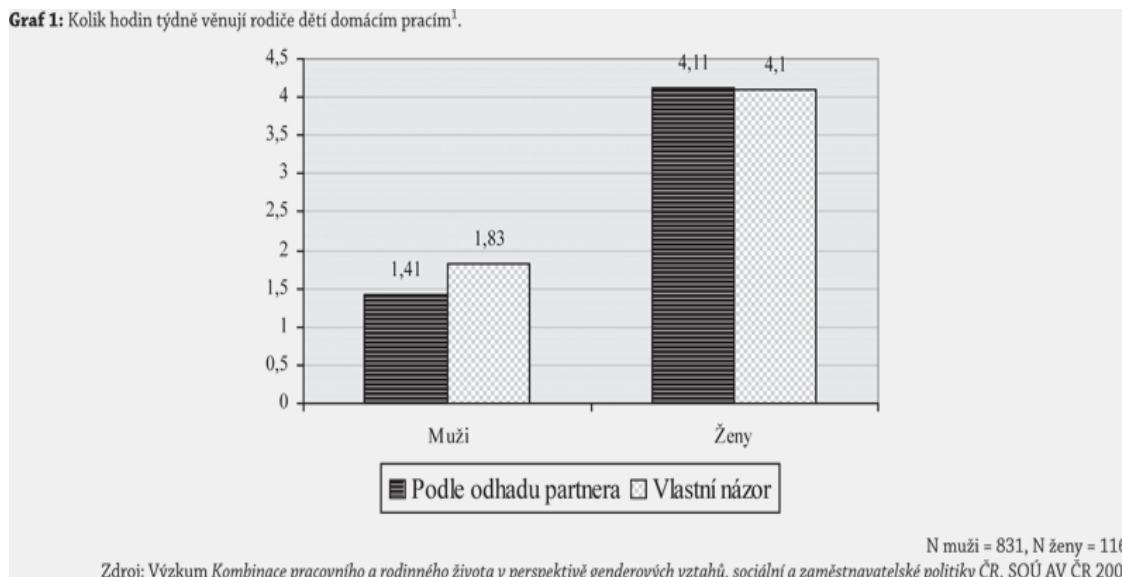
²¹ ČERMÁKOVÁ, M. a kol. Na cestě do EU: rovné příležitosti mužů a žen v ČR. Praha: Národní kontaktní centrum - Ženy a věda, 2002. s. 87.

²² FORMÁNKOVÁ, L.; RYTÍŘOVÁ, K. Abc feminismu. s. 12

příjmení. Automaticky se předpokládá, že žena přijme příjmení svého nastávajícího manžela. Pouze ženy, které se již před uzavřením sňatku nějakým způsobem proslavily svým rodným příjmením, si ponechávají svoje dívčí jméno, popř. k němu připojí příjmení manžela. V ostatních případech se očekává, že žena změní své rodné příjmení na příjmení svého manžela. Jazyk se vyvíjí stejně jako společnost. Do podvědomí lidí se začínají dostávat některé nové ženské tvary odvozené od slov původně existujících pouze v mužském rodě, jako je např. vědkyně, ministryně apod., což dokazuje silící požadavek na rovnoprávnější přístup k ženám i mužům.

Stereotypy v rodině se vyznačují hlavně rozdělením péče o domácnost, děti a jejího ekonomického zajištění. Práce v domácnosti můžeme vymezit jako prostý úhrn činností nutných k zajištění chodu domácnosti, který je neplacený a tudíž považován za méněcenný. Většinou si pod tímto pojmem představíme rutinní domácí práce. Vaření, úklid, praní a žehlení, které patří k nejčastěji prováděným činnostem nutných k běžnému provozu domácnosti. Další velkou a důležitou oblastí, která je spojena s dobrou funkcí rodiny, je přeneseně řečeno správa domácnosti. Znamená to zodpovědnost za funkci domácnosti, rozdělení úkolů, které je potřeba zařídit, jakým konkrétním způsobem, kdy a kde. Muži v domácnosti také vykonávají některé domácí aktivity, péče o auto a drobné opravářské práce, které ženy považují vzhledem ke své vytíženosti za zanedbatelné. To dokazuje i výzkum provedený v roce 2005 v České republice.²³

Graf 1: Kolik hodin týdně věnují rodiče dětí domácím pracím¹.

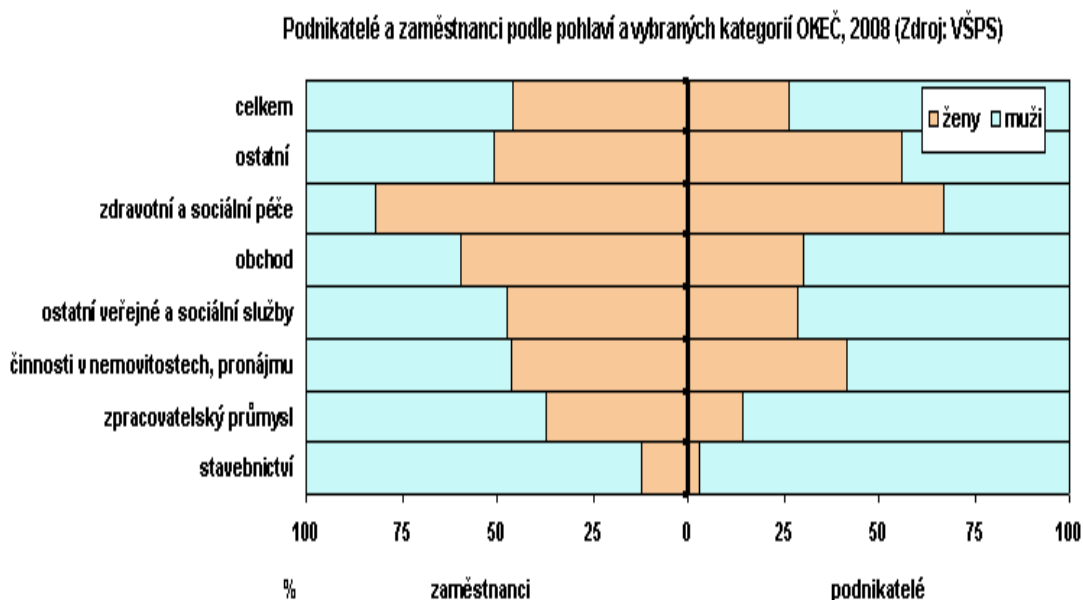
²³ BIERZOVÁ, J. Rozdělení domácích prací v rodinách s dětmi [online]. [cit. 25. 6. 2010]. V rámci projektu Kombinace pracovního a rodinného života v perspektivě genderových vztahů, sociální a zaměstnavatelské politiky ČR, podpořené agenturou AV ČR. Dostupné z WWW: <<http://www.genderonline.cz/view.php?cisloclanku=2006072206>>

V dnešní západní společnosti je stále v oblasti domácích prací více angažovaná žena. Tento směr vývoje nerozlišuje, zda jde o ženu zaměstnanou či nikoliv. Důvod tohoto rozdělení zůstává tradiční a neměnný a může vycházet z mocenského postavení partnera, který disponuje více zdroji ve formě vzdělání, výdělku nebo pracovní prestiže. Ženy mívají slabší vyjednávací pozici především kvůli nižším příjmům. Obvykle ale k výměně rolí v domácnosti nedochází, ani když má žena vyšší plat nebo je muž dokonce nezaměstnaný. Domácí práce jsou chápány stále jako zženštělé, nemužné a příslušné ženám.

Genderové stereotypy v zaměstnání: Stejně jako v domácnosti se změny příliš nedotkly ani tradičního postavení žen v zaměstnání. Stereotyp přetrvává i v prisuzování některých typů zaměstnání výhradně ženám (povolání spojované s pečovatelskou a výchovnou činností). Stejně tak na pozicích manažerů, vedoucích jsou to muži, kteří mají dominantní postavení. Pro ženu, které se podaří v tak silné konkurenci mužů obstát, platí pravidlo, že musí být výrazně lepší a výkonnější. Taková žena je zpravidla mimořádně razantní osobnost, která má dost kuráže a sebevědomí. Jejím heslem bývá „Já vám ukážu.“

Převážná většina žen v České republice je ale stále zaměstnána v odvětvích, které jsou mnohem méně finančně ohodnocené a mají nižší prestiž. O tom svědčí i údaje Českého statistického úřadu z pracované za rok 2008.²⁴

²⁴ Český statistický úřad [online]. [cit. 25. 6. 2010]. Dostupné z WWW: http://www.czso.cz/csu/cizinci.nsf/kapitola/gender_pracemzdy

Podnikatelé (zaměstnavatelé a osoby samostatně výdělečně činné) představují přibližně 9,6 % zaměstnaných žen a 20,0 % zaměstnaných mužů.

Ženy mají v případě podnikatelů převahu v oblasti ostatních veřejných a sociálních služeb a u zaměstnanců v obchodě. Jak u zaměstnanců, tak podnikatelů ženy dominují v oblasti zdravotní a sociální péče. Muži převažují ve stavebnictví (výrazněji mezi podnikateli) a ve zpracovatelském průmyslu.²⁵

Důvody tohoto stavu lze hledat v mnoha jiných příčinách, ale dále zůstává velkým problémem nízké sebevědomí žen. Při přijímacích pohovorech dochází k tomu, že ženy požadují nižší platy než muži. A totéž platí i v případě řídicích pozic. Myslím si, že ženy obvykle nedisponují takovou sebedůvěrou jako muži, což je limituje při vstupu do vyšších pozic i v kariérním postupu. Ženy mnohem méně riskují. Pokud například inzerát vyžaduje tři roky praxe a přesně stanovenou kvalifikaci, ženy se do výběrového řízení nepřihlásí. Souvislost tohoto postoje žen může být způsoben výchovou, společenskou situací, tradicí i nedostatkem příležitosti. Z tohoto pohledu se postavení žen stává samo o sobě méněcenným a často spojovaným s menší kompetencí pro některá zaměstnání a pozice.

---

²⁵ Český statistický úřad [online]. [cit. 30. 6. 2010]. Dostupné z WWW: http://www.czso.cz/csu/cizinci.nsf/kapitola/gender_pracemzdy

4 Diskriminace

Slovo diskriminace pochází z latinského výrazu *discriminare* a v českém překladu vyjadřuje odlišnost, rozdílnost. Diskriminace je termín, který dnes představuje bezdůvodné rozlišování, omezování a odpírání práv a svobod určité skupině lidí. Opačně se také může projevovat zvýhodňováním a preferováním pouze jedné skupiny.²⁶

Jev diskriminačního jednání se objevuje v každé společnosti stejně tak i v České republice. Obecně je **termín diskriminace vnímán jako rozdílné, nevhodné chování či jednání k jedné osobě než k druhé**. Tato rozdílnost je postavena na základě příslušnosti k nějaké minoritní skupině bez ohledu na skutečné vlastnosti nebo schopnosti jednotlivce. K diskriminaci dochází jak ve sféře soukromé tak veřejné a mohou se jí dopouštět i orgány státní správy, instituce financované státem, nebo subjekty soukromě podnikatelské. O diskriminaci se jedná vždy i v případě, že je neúmyslná či nevědomá. Každému se může tedy stát, že se dostane do pozice diskriminujícího, aniž by to byl jeho záměr. Obvykle je to způsobeno neznalostí zákonů a pravidel, které jsou na toto téma zaměřené.

Jako **hlavní příčinu diskriminace** ve všech oblastech lze označit předsudky a stereotypy, které jsou získané z osobních negativních zkušeností s nějakou minoritou. Naše soudy jsou pak ovlivněny předpokladem společných vlastností jednotlivce podle hromadně známých informací o menšině. Jde o zjednodušené a často mylné hodnocení. Stejně jako stereotypy genderu jsou i diskriminační předsudky ovlivněné kulturními, společenskými i historickými faktory.

Jako **druhy diskriminace** lze označit rozlišování na základě pohlaví, věku, víry, sociálního původu, rasy, barvy pleti, příslušnosti k etniku, zdravotního stavu či sexuální orientace. Za diskriminaci se považuje také obtěžování a to i sexuální, pronásledování, pokyn a navádění k diskriminaci. Mezi druhy diskriminace patří diskriminace přímá, nepřímá a pozitivní.

Pozitivní diskriminace, někdy označována termínem afirmativní akce, je snaha o zlepšení postavení některých znevýhodněných skupin obyvatelstva. Jde o umožnění stejných příležitostí diskriminované menšině stejně jako příslušníkům většiny. Cílovými skupinami pozitivní diskriminace mohou být etnické menšiny, lidé se zdravotním postižením a také ženy.

---

²⁶ KLIMEŠ, L. Slovník cizích slov. 5. přepracované a doplněné vydání. Praha: SPN, 1994.

Přímá diskriminace je takové jednání, včetně opomenutí, kdy se s jednou osobou zachází méně příznivě než s jinou osobou ve srovnatelné situaci, a to z důvodu rasy, etnického původu, národnosti, pohlaví, věku, zdravotního postižení, náboženské víry či světového názoru. Pro vysvětlení přímé diskriminace je možné uvést případ, kdy majitel restaurace neobsluhuje zákazníky romského původu, protože má vyvěšenou ceduli „*Cikánům nenaléváme*“, přičemž jsou ostatní hosté, ti kteří se majiteli nejeví jako Romové, normálně obsluhováni.

Nepřímá diskriminace se liší od přímé v tom, že diskriminační jednání je postavené na základě neutrálního ustanovení, které je společné pro všechny. V podstatě nejde o úmysl diskriminace, i když se tak nakonec projeví. Její dokazování v praxi je velmi složité a často neúspěšné. Příkladem nepřímé diskriminace může být situace, kdy zaměstnavatel vyšle zaměstnance na dlouhodobé prohlubování kvalifikace, přestože mohl vyslat zaměstnankyni, která podává trvale lepší výsledky. Důvodem je nižší věk zaměstnankyně a kratší praxe. Další typický příklad jsou některé inzeráty, které jsou výslovně směřované k mužům, nebo ženám. Ženám jsou nejčastěji v inzerátech nabízena zaměstnání v oblasti asistenčních služeb, v úklidových firmách nebo jako paní na hlídání. Na vyšší pozice bývají inzeráty často specifikované tak, že jsou přijatelné pouze pro muže. Je to například požadavek na flexibilitu a to znamená, že rozhodně toto pracovní místo není určeno pro ženu s malými dětmi.²⁷

4.1 Diskriminace žen ve studiu

Souvislost diskriminace je také úzce spojena s ženami a jejich vzděláním. Podíváme-li se blíže na tento problém, musíme se zastavit u podílu studentů na vysokých školách, protože právě absolventi vysokých škol jsou potenciální uchazeči o zaměstnání a aspiranti na vyšší pozice.

Z historie víme, že trvalo dlouho, než bylo ženám umožněno vzdělání stejně jako mužům. Ještě **na počátku 20. století** bylo středoškolské a vysokoškolské studium pro ženu zbytečné a **jediným cílem bylo najít si manžela a stát se matkou**. Dnes je podíl studentů a studentek na vysokých školách srovnatelný. Samozřejmě jsou obory, kde převládají muži a naopak obory s vyšším zastoupením žen. Rozhodující je fakt, že dnes mají ženy stejnou

---

²⁷ Člověk v tísni. Právo a terénní sociální práce. [online].[cit. 8. 7. 2010]. Dostupné z WWW: <http://www.clovekvpravu.cz/diskriminace-novinka-%28od-233-2010%29-398/kdy-se-jedna-o-diskriminaci-podle-antidiskriminacniho-zakona-406/druhy-diskriminace-409>

možnost a příležitost jako muži. Záleží pak na jednotlivé individualitě, jak tuto možnost využije.

4.2 Diskriminace v pracovním zařazení

Právo na práci je zakotveno v ústavním pořádku v článku 26. Je to právo, jehož podmínkou je možnost subjektu pracovat a skutečnost, že se o práci skutečně uchází. Oprávněným subjektem je každá fyzická osoba, která je způsobilá být zaměstnancem. Fyzickými osobami zákon o zaměstnanosti²⁸ rozumí státní občany České republiky a za stejných podmínek cizince, kteří splňují podmínky pro zaměstnání stanovené tímto zákonem.

Diskriminace v zaměstnání a na trhu práce je dnes často diskutovaným tématem. Nejvíce se to dotýká žen a jejich uplatnění na trhu práce. V této oblasti se projevují velké nerovnosti nejen v jejich profesním uplatnění, kariérním postupu, zastoupení na vysokých postech a v politice, ale především ve finančním ohodnocení. Současný trh je rozdělen na mužská a ženská povolání. Jde o stereotyp muže živitele, který přetrvává a žena je stylizována do méně placených povolání s menší prestiží.²⁹

Zaměstnavatelé jsou povinni zajišťovat rovné zacházení se všemi zaměstnanci a musí dodržovat zásadu stejné mzdy nebo platu a jiných peněžitých plnění za stejnou práci a za práci stejné hodnoty.³⁰ Přesto mají ženy problémy již se zařazením do pracovního procesu při hledání zaměstnání. Z vlastní zkušenosti vím, že důvod tohoto stavu je i v přístupu zaměstnavatelů, kteří často v rozporu se Zákoníkem práce a Listinou základních práv a svobod, pokládají při pohovoru otázky jako: „Plánujete rodinu? Kolik máte dětí? Máte v případě nemoci dětí zajištěné hlídání?“ a podobně. Pokud je už žena přijata do pracovního poměru, stává se, že bývá přijata na dobu určitou, protože je pro zaměstnavatele potenciálním rizikem. V případě otěhotnění je to právě žena, která nastoupí na mateřskou dovolenou a následně zůstává s dítětem ještě několik let doma, což je zátěž pro zaměstnavatele. Pro ženu to znamená přerušování kariéry, ztrátu kontaktu s informacemi s její profesní oblastí a následné zakrňování v dalším pracovním růstu. V České republice je stále pravidlem, že péče o malé dítě

---

²⁸ Zákon č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti.

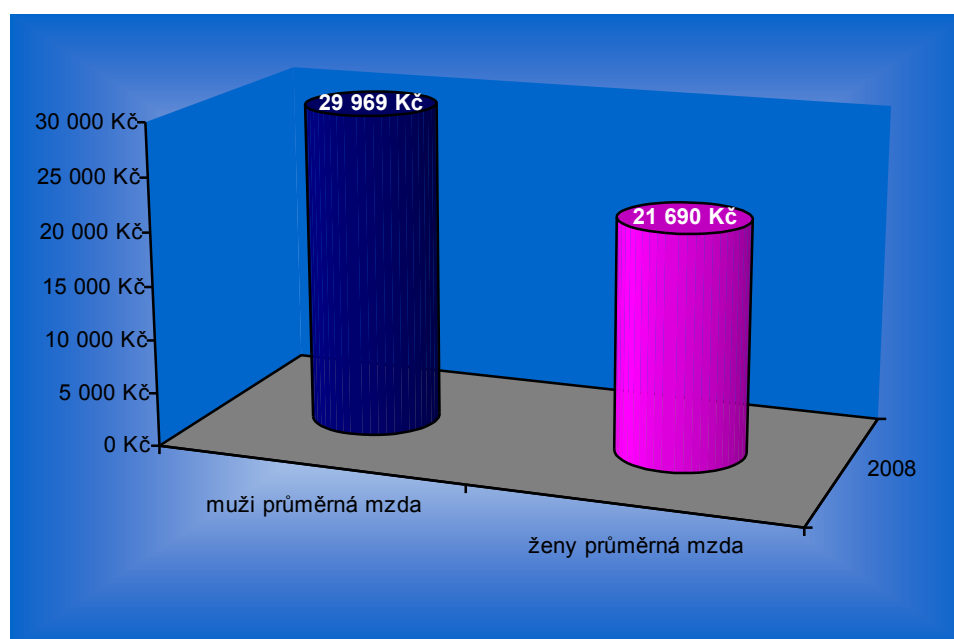
²⁹ VALDROVÁ, J. Gender a společnost. Ústí nad Labem: Univerzita J. E. Purkyně, 2006. s. 196.

³⁰ Zákon 262/2006 Zákoník práce §13 odst. 2.

je výhradně ženskou záležitostí. Současná éra přece jen ukazuje, že se dochází k určitému posunu od těchto stereotypů, protože přibývá mladých vzdělaných žen, které oddalují dobu manželství, mateřství a lépe hledají vhodného tolerantního partnera, který je schopen akceptovat jejich ambice.

Přibývá také žen, které se rozhodnout žít samy a budují pouze pracovní kariéru. Pojem kariéra ženy je u nás obecně hodnocen spíše negativně. Pracovní úspěch a plné pracovní nasazení je stále ještě spojované s rolí muže. Převažuje názor, že není možné sladit vysokou funkci a dobře fungující rodinu. Ženy tak musí překonávat mnoho předsudků a prokázat daleko větší schopnosti a úsilí, aby uspěly stejně jako muži.

V naší republice **jsou ženy zastoupeny přibližně jednou polovinou na trhu práce**, přesto se diference zaměstnanosti podle pohlaví odráží i v rozdílech výše průměrného výdělku. Podle údajů Českého statistického úřadu za rok 2008 se pohybuje rozdíl příjmů v České republice na úrovni 25% mezi muži a ženami.³¹

Jedním z důvodů menších výdělků i horšího profesního postavení je **ženská role dvojí směny**. Jde o roli dobré matky, manželky a pečovatelky o domácnost. Aby žena mohla zvládnout všechny tyto role, většinou volí variantu zkrácených pracovních úvazků nebo je smířená s nižším pracovním zařazením bez ambicí na další kariéerní růst. Právě z těchto příčin bývá považována ženská práce za méněcennou. Přesto bychom si měli připomenout,

³¹ Český statistický úřad. Data k vlastní úpravě grafu [online]. [cit. 10. 7. 2010]. Dostupné z WWW: <http://czso.cz/csu/2009edicniplan.nsf/kapitola/1413-09-2009-14>

že většina žen v současné společnosti má doma ještě jednu pracovní směnu, která je bohužel neplacená.

4.3 Nerovnost mužů a žen v rodině

Rodina je základní jednotkou každé společnosti. V novodobé historii se rodina velmi změnila a s ní také přerodželení pozic a povinností mužů a žen. „*Rodina je tradičně pokládána za instituci tvořící základ či symbolickou kotvu společnosti. Přesto málokterá instituce doznala tolika změn jako právě rodina, ať už ve své formě nebo ve funkcích, jež má naplňovat a které se výrazně odlišují v čase a prostoru*“.³² **Mnoho žen se snaží skloubit rodinu a své požadavky na vlastní seberealizaci.** Oproti minulosti se již vyskytují případy, kdy na mateřskou dovolenou odcházejí i muži. Jak uvádí publikace *Aktivní otcovství*,³³ na konci 20. století se začaly objevovat nové typy rodin a nové přístupy, jak přistupovat k manželství a rodičovství. Objevily se nové ideály otcovství, které postupně opouštějí tabu a dogma minulosti. Hovoří se o jiném muži a novém otci, který nestojí v opozici proti ženě, ale podílí se s ní na výchově dětí a na ostatních funkcích rodiny. Z pohledu genderu tak dochází k větší vyrovnanosti v partnerství. Ženy mají snazší přístup k moci a veřejnému dění a muži se častěji stávají pečující osobou. **Dnes již existují i takoví muži, kteří s láskou pečují o své děti** a nedělají to jen po večerech nebo o víkendech, jsou s nimi od rána do večera. Prostě to jsou otcové na plný úvazek. Tito muži musí často čelit tlaku společnosti a představě o tradičním obrazu muže-živitele. Avšak pečovatelské otcovství a genderově vyrovnané partnerství je malý krůček ve změně rodinných vztahů. V tomto případě se již dostáváme ke kameni úrazu, protože jak vyplývá ze statistik, na rodičovské dovolené je v České republice stabilně zhruba 1% mužů.³⁴ Důvodem není nutně nevole mužů se o děti starat, ale i postoj některých žen, které nechtějí roli pečovatele nechat na mužích, protože se obávají, že je bude společnost a okolí pokládat za hrdiny a je za krkavčí matky. Také proto k vyrovnání pozic v rodině dochází velmi zvolna a výchově dětí dominuje stále více žena. **Dalším stereotypem, který se projevuje v české rodině, je svěřením dětí do péče po rozvodu.** V zásadě v českém

---

³² ČERMÁKOVÁ, M. a kol. Na cestě do EU: rovné příležitosti mužů a žen v ČR. Praha: Národní kontaktní centrum - Ženy a věda, 2002. s. 91.

³³ SEDLÁČEK, L., PLESKOVÁ, K. *Aktivní otcovství*. Brno: Nesehnutí, 2008. 60 s.

³⁴ ÚŘAD VLÁDY ČR. *Ženy a muži v datech*. Praha: MPSV: ČSÚ, 2003.

prostředí při rozpadu manželství bývají děti svěřeny do péče matky, a to v 92 %.³⁵ Z tohoto pohledu bychom mohli vidět diskriminaci opačně, a to právě u mužů.

Pro změnu těchto postojů nejen k ženám, ale jak jsem výše uvedla, v některých případech i k mužům, je nutné pokračovat k vyrovnání oblastí vyloženě ženských a mužských, tak, aby muži a ženy nebyli protivníky a nesoutěžili o moc a lepší postavení.

4.4 Diskriminace a právní zakotvení rovného postavení žen

Ženy a muži jsou si podle českého práva rovni. Článek 3 Ústavy České republiky zaručuje rovná práva mužů a žen, ve znění uvedeném v Listině základních práv a svobod. První článek Listiny základních práv a svobod zaručuje, že muži a ženy mají stejná práva, jež jsou nezadatelná, nezczizitelná, nepromlčitelná a nezrušitelná. Ústava České republiky pak poskytuje základní garance pro genderovou rovnost a zákaz diskriminace.³⁶

Mezinárodní právo Českou republiku zavazuje k dodržování principu rovnosti. Vzhledem k tomu, že mezinárodní právo má přednost před domácí legislativou, musí české zákony odpovídat řadě mezinárodních úmluv o lidských právech a základních svobodách, a to i v pozici k ženám. Náš právní řád tvoří řada právních předpisů, ke kterým jsou vázány členstvím České republiky v mezinárodních organizacích – Organizaci spojených národů a Evropské unii. K těm nejdůležitějším patří:³⁷

- Úmluva o stejné odměně zaměstnaných mužů a žen (1951)
- Úmluva o zákazu diskriminace ve vzdělání (1960)
- Deklarace o odstranění diskriminace žen (1967)
- Úmluva o odstranění všech forem diskriminace žen (1979)
- Deklarace o odstranění násilí páchaného na ženách (1993)
- Charta základních sociálních práv Společenství (1989)
- Zelená kniha o sociální politice (1992)
- Bílá kniha o evropské sociální politice (1994)

---

³⁵ Nesehnutí Brno. Nezávislé Sociálně Ekologické Hnutí. Ženská práva jsou lidská práva aneb kampak, panenka? [online]. [cit. 19. 7. 2010]. Dostupné z WWW: <www.nesehnuti.cz>

³⁶ Gender studies. Genderový balíček 3/2005 (dodatek) – zákoník práce [online]. [cit. 23. 7. 2010]. Dostupné z WWW: <http://www.feminismus.cz/dokumenty_instituce.shtml>

³⁷ Platforma pro Akci. Lidská práva. [online]. [cit. 6. 8. 2010]. Dostupné z WWW: <<http://www.feminismus.cz/ebooks/platforma/11.html>>

- Amsterdamská smlouva (1997)

V České republice se pozornost rovných příležitostí žen a mužů obrací zejména na pracovní problematiku a s ní souvisí sféra finančního ohodnocení, oblast sladění profesní a rodinné role, rovnosti vzdělávacích příležitostí, účasti žen v rozhodovacích procesech a prezentování žen a mužů v médiích.

Dílčí změny rovného zacházení mezi muži a ženami přineslo přijetí Nového **Zákoníku práce** (zákon č. 262/2006 Sb.). Tím došlo k jasnému promítnutí principu rovného odměňování mužů a žen za stejnou práci či práci stejné hodnoty. Zaměstnavatelé jsou povinni zajišťovat rovné zacházení se všemi zaměstnanci, pokud jde o jejich pracovní podmínky včetně odměňování za práci, odbornou přípravu a příležitost dosáhnout funkčního nebo jiného postupu v zaměstnání. Zaměstnancům, kteří vykonávají stejnou práci nebo práci stejné hodnoty, přísluší stejná mzda bez ohledu na pohlaví.³⁸

Velké změny v rovných příležitostech mužů a žen přineslo také přijetí **Antidiskriminačního zákona** (č.198/2009 Sb.). Tento zákon upravuje pojmy – přímá diskriminace, nepřímá diskriminace, obtěžování, sexuální obtěžování, pronásledování, pokyn k diskriminaci a navádění k diskriminaci a případy, kdy je rozdílné zacházení přípustné. Vymezuje oblasti zákazu rozlišování v §1 odst. 1. Tyto oblasti jsou rozčleněny do deseti kategorií:³⁹

- Právo na zaměstnání a přístupu k zaměstnání
- Přístup k povolání, podnikání a jiné výdělečné činnosti
- Pracovní, služební poměry a jiná závislá činnost, včetně odměňování
- Členství a činnost v odborových organizacích, radách zaměstnanců nebo organizacích zaměstnavatelů, včetně výhod, které tyto organizace svým členům poskytují
- Členství a činnost v odborných komorách včetně výhod, které tyto veřejnoprávní korporace svým členům poskytují
- Sociální zabezpečení
- Přiznání a poskytování sociálních výhod

---

³⁸ Zákon č. 262/2006 Sb. – Nový Zákoník práce

³⁹ Člověk v tísni. Právo a terénní sociální práce. [online].[cit. 11. 8. 2010]. Dostupné z WWW: <http://www.clovekvpravu.cz/diskriminace-novinka-%28od-233-2010%29-398/kdy-se-jedna-o-diskriminaci-podle-antidiskriminacniho-zakona-406/druhy-diskriminace-409>

- Přístup ke zdravotní péči a její poskytování
- Přístup ke vzdělání a jejího poskytování
- Přístup ke zboží a službám, včetně bydlení, pokud jsou nabízeny veřejnosti nebo při jejich poskytování

Za diskriminaci se nepovažuje rozdílné zacházení, pokud z povahy pracovních činností vyplývá, že toto rozdílné zacházení je podstatným požadavkem nezbytným pro výkon práce; účel sledovaný takovou výjimkou musí být oprávněný a požadavek přiměřený. Za diskriminaci se rovněž nepovažují opatření, jejichž účelem je odůvodněno předcházení nebo vyrovnání nevýhod, které vyplývají z příslušnosti fyzické osoby ke skupině vymezené některým z důvodů uvedených v antidiskriminačním zákoně.⁴⁰

Další zákony a jiné právní předpisy, které se dotýkají rovnosti mužů a žen:

- Zákon č. 1/1992 Sb., o mzdě, odměně za pracovní pohotovost a o průměrném výdělku: §4a Stejná mzda za stejnou práci a za práci stejné hodnoty.
- Zákon č. 143/1992 Sb., o platu a odměně za pracovní pohotovost v rozpočtových a v některých dalších organizacích a orgánech: Část druhá Plat a odměna za pracovní pohotovost.
- Zákon č. 221/1999 Sb., o vojácích z povolání, ve znění pozdějších právních předpisů.
- Zákon č. 218/2002 Sb., o službě státních zaměstnanců ve správních úřadech a o odměňování těchto zaměstnanců a ostatních zaměstnanců ve správních úřadech (služební zákon), §80, odst. 1 – 6, zajišťuje rovné zacházení se všemi státními zaměstnanci a rovnost odměňování, zakazuje jakoukoliv formu diskriminace, zneužívání, ponižování a obtěžování.
- Zákon č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů, ve znění pozdějších právních předpisů, §77, odst. 1 – 10, který potírá všechny formy nerovného postavení, znevýhodnění, diskriminace a obtěžování, zejména sexuálního, ve služebním poměru.

---

⁴⁰ Člověk v tísni. Právo a terénní sociální práce. [online].[cit. 20. 8. 2010]. Dostupné z WWW: <http://www.clovekvpravu.cz/diskriminace-novinka-%28od-233-2010%29-398/kdy-se-jedna-o-diskriminaci-podle-antidiskriminacniho-zakona-406/druhy-diskriminace-409>

- Zákon č. 312/2002 Sb., o úřednících územních samosprávných celků a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších právních předpisů, §38, odst. 1 – 2, jehož záměrem je zajistit rovnoměrné zastoupení pohlaví mezi úředníky.
- Zákon o zaměstnanosti (zákon č. 435/2004 Sb., který nabyt v kompletní podobě účinnosti 13. 5. 2004). Tento zákon v souladu s právem Evropských společenství upravuje zabezpečování státní politiky v zaměstnanosti.
- Zákon č. 40/1964 Sb., Občanský zákoník, ve znění pozdějších právních předpisů, §11 a §13, odst. 1 – 3, garantuje ochranu osobnosti.

Princip rovnosti, který lze najít v mezinárodním i českém právu, obecně zaručuje rovné postavení žen ve všech sférách života. Relevantní zákony vyžadují, aby ženám a mužům bylo zaručeno rovné zacházení ve všech aspektech lidské důstojnosti a cti každého jednotlivce.

Vlastní pohled žen na své postavení

5 Bibliografie

Ve svém výzkumu jsem zvolila srovnání bibliografií pomocí techniky řízeného individuálního rozhovoru, protože je pro toto téma vhodnější než podoba dotazníku. Je to technika, která nejlépe ukazuje jedinečné, nepřenositelné zkušenosti a vnitřní perspektivy jedince. Jedná se vlastně o zvláštní verzi případové studie, protože se dotýká jedné nebo několika málo osob. Srovnáním několika bibliografií můžeme nalézt podobnosti a vzorce životních příběhů pro vysvětlení společenských fenoménů.

5.1 Cíl výzkumného šetření

Cílem výzkumného šetření jsou ženy různého věku, vzdělání i postavení. Chtěla bych poukázat na jejich aktuální postavení v rodině, v práci i celkové postoje společnosti k nim. Přesněji řečeno chci popsat jejich vnitřní pocity, zkušenosti, problémy v současné rodině, práci, při hledání zaměstnání nebo návratu po mateřské dovolené a jejich touhy po vlastní seberealizaci.

5.1.1 Rámec výzkumného šetření

Před počátkem samotného šetření jsem si předem stanovila okruhy, které byly v případě potřeby bibliografie spojeny či vynechány. Okruhy jsem vytvořila pro lepší orientaci jednotlivých informantů ve vlastním vyprávění. Pro ucelený obraz vlastní autobiografie jsem osloveným poskytla vzor tiskopisu – Instrukce pro narativní rozhovor. ^(viz příloha č. 1)

- Okruhy jsem předem stanovila takto:

Dětství a původní rodina.

Partnerství a manželství.

Rodičovství.

Současná rodina.

Profesní dráha.

Skloubení domácnosti s kariérou

Postavení žen v rámci společnosti.

5.1.2 Výzkumné otázky

Svou prací chci odpovědět na otázky, které bych chtěla sloučit obecně do společného závěru: Po čem skutečně české ženy touží? Chci hledat odpovědi na dílčí otázky této práce, které jsem si předem stanovila takto:

Dílčí otázky:

Jsou ženy spokojené jako manželky a matky?

Budují ženy raději pracovní kariéru, než by zůstávaly v domácnosti?

Lze skloubit kariéru, domácnost a výchovu dětí?

Jak vnímá společnost ženy bez dětí, které zastávají vysoké pozice?

5.2 Výzkumný vzorek

Výzkumný vzorek tvořilo šest žen a jeden muž, kteří byli záměrně vybráni, aby výzkumný soubor co nejvíce odpovídal průřezu populace dle věku, vzdělání i profesního postavení. Pro účel bibliografie jsem zvolila osoby v rozmezí věku 25 let až 50 let, protože právě v tomto období jsou v nejproduktivnějším věku a většinou již mají bohaté životní zkušenosti a názory důležité pro mé výzkumné šetření.

Před počátkem vlastních rozhovorů jsem všechny oslovené seznámila s účelem daného rozhovoru. Od všech níže uvedených jsem pak získala písemný souhlas s nahráváním rozhovoru a dalším využitím rozhovorů pro potřeby mé bakalářské práce. ^(viz příloha č. 2)

Stručný popis jednotlivých respondentů, kteří byli ochotni mi poskytnout čas a informace o svém životě. Na přání některých informantů jsem v rámci zachování anonymity jejich jména pozměnila:

Petra	–	25 let, vysokoškolské vzdělání, bezdětná, vdaná
Květa	–	32 let, vysokoškolské vzdělání, bezdětná, svobodná
Renata	–	34 let, učňovské vzdělání, 2 děti, vdaná
Věra	–	36 let, středoškolské vzdělání, 1 dítě, vdaná
Helena	–	47 let, vysokoškolské vzdělání, 1 dítě, svobodná
Eva	–	50 let, středoškolské vzdělání, vdaná, 2 děti
Tibor	–	39 let, středoškolské vzdělání, 2 děti, rozvedený

5.3 Výzkumné prostředí

Prostředí, ve kterém probíhaly rozhovory s jednotlivými informanty, bylo dáno jejich domácím nebo pracovním prostředím. Zde probíhaly rozhovory bez přítomnosti dalších osob a jiných rušivých prvků. Toto prostředí bylo vhodné proto, aby se jednotlivci cítili uvolněně a měli vhodné podmínky pro vyprávění vlastního příběhu. Všichni mnou oslovení jsou občany České republiky, zde se i narodili a v současné době žijí v jižních Čechách. Jejich trvalým pobytem jsou města a obce České Budějovice, Český Krumlov, Kaplice, Chvalšiny a Větrní.

5.4 Metoda získávání dat a zpracování

Výchozím bodem pro získání dat jsem zvolila techniku řízeného bibliografického rozhovoru. Bibliografie je vhodná technika, protože subjekt je povzbuzován k volnému vyprávění. Bibliografický rozhovor vychází z předpokladu, že při tematickém vyprávění se projeví jednotlivé subjektivní skutečnosti, které by se při cíleném dotazování neprojevily.

Na základě těchto pravidel jsem do vyprávění zasahovala jen v případě, kdy došlo k odchýlení od tématu či přerušení hlavní myšlenky, abych povzbudila jejich vyprávění. Se souhlasem jsem si rozhovory nahrávala a následně přepsala do textové podoby. Přepsané rozhovory jsem srovnala v jednotlivých kategoriích a hledala společné závěry a interpretace.

6 Vlastní bibliografický výzkum

Pro celistvý obraz postavení žen v naší kultuře jsem oslovila ženy, které jsou svobodné, vdané, starší, mladší nebo po mateřské dovolené. Pro porovnání jsem oslovila nejen ženu, která dnes zastává vyšší pozici, ale také muže v podobném postavení jako protipól pohledu na ženy. Chci touto prací ukázat nejen názory na postavení žen obecně, ale i diferenciaci pohledu mezi mužem a ženou. ^(viz příloha č. 3)

6.1 Získané informace z rozhovorů

Po detailním prostudování jednotlivých bibliografií oslovených respondentů se mi ukázaly některé společné znaky. Bibliografie ukazuje náhled v těchto okruzích:

- Klasické rozdělení rolí v původní rodině
- Změna v současnosti – rozdělení rolí v rodině
- Mateřství – nezpochybnitelná role ženy
- Zaměstnání versus žena
- Očekávaná role žen ve společnosti

6.2 Interpretace společných znaků bibliografií

- **Klasické rozdělení rolí v původní rodině**

U většiny oslovených bylo v původní rodině rozdělení rolí klasické. Žena byla vždy převážně pečovatelkou o domácnost a muž ekonomicky zajišťoval rodinu, případně vykonával práce na zahradě nebo se staral o údržbu domu nebo bytu.

„V domácnosti byly role rozděleny. Některé práce dělala spíše babička a některé děda...“ (Petra)

„... Matka byla upoutána v domácnosti ...zajišťovala domácnost a výchovu matka...“ (Renata)

„... Otec měl dvě práce a plně zajišťoval rodinu.“ (Věra)

„Babička byla ženou v domácnosti a obstarávala všechny domácí práce a plně se věnovala péči o svého manžela a vnučku.“ (Helena)

„Rozdělení rolí v rodině bylo spíše tradiční. Otec z významnější části zajišťoval rodinu, to bylo také dáno jeho postavením a vzděláním. Byl takovou hlavou rodiny a dětem autoritou.“ (Eva)

„Domácnost fungovala klasicky. Otec zajišťoval rodinu více ekonomicky a matka se starala o chod domácnosti a výchovu dětí.“ (Tibor)

Je jednoznačné, že tento stav velmi ovlivňuje chování žen v budoucnosti i ve vlastních vztazích. Jedná se o předávaný model funkce rodin z generace na generaci.

- **Změna v současnosti – rozdělení rolí v rodině**

Většina informantek má nastavená nějaká pravidla pro dělení rolí v domácnosti. Je to samozřejmě ovlivněné osobností, jak žen, tak mužů jednotlivého daného vztahu, ale obecně bych řekla, že dnes není problém, že by muži byli neschopní plnit i běžné domácí práce. Ženy jsou sice stále vůdci domácnosti, ale již není tak výrazný rozdíl ve striktně zastávaných pracích pouze ženou a pouze mužem.

Tradici rozdělení rolí v domácnosti upřednostňují nebo mají ženy starší generace a muži.

„Sama by to nezvládla a považuje za přirozený stav věcí rozdělení prací na ženské a mužské.“ (Eva)

„... má představu o denně teplých večerech, plném servisu a naprosté oddanosti ženy k muži.“ (Helena)

„Manželka se starala o domácnost, o děti a běžné ženské práce. Sám zajišťoval veškeré práce kolem rodinného domu, zahrady, auta...“ (Tibor)

Mladší a střední generace je spíše zastáncem **rovnějšího dělení domácích povinností** mezi obě pohlaví.

„Má partnera, který se do domácích prací umí plnohodnotně zapojit stejně jako ona sama.“ (Petra)

„... rozdělení domácnosti postavené na toleranci. Nikdy nebylo striktně rozděleno, co je povinností ženy a co muže.“ (Květa)

„... prosadila pravidla, podle kterých si rovným dílem dělí povinnosti v chodu domácnosti. Pro manžela v současné době není problém dokonce i uvařit.“ (Renata)

„Její rodina dnes funguje jako dobrý tým. Jsou jasně stanovená pravidla, kdy se uklízí, pere a vaří. Vše mají rozdělené a o všechny povinnosti se vzájemně dělí.“ (Věra)

Zapojování partnerů do domácích prací je ovlivněné také bydlením, zda se jedná o rodinný dům nebo panelákový byt, protože obsah povinností se výrazně liší. V panelovém domě jsou muži do domácích prací více zapojeni, než muži žijící v rodinném domě. Samy ženy rozdělení prací s provozem rodinného domu rádi přenechávají na mužích, protože je to více fyzicky náročná práce, kterou by ani samy nezvládly. Muži jsou stále aktivnější v podpoře

běžného provozu rodiny a v tomto ohledu se rozdíly postupně stírají. Vztahy mezi ženami a muži v partnerství a rodině se opravdu změnily. Partneri dnes daleko častěji přiznávají podporu zaměstnaným manželkám a není to pro ně tak potupné jako v minulosti.

- **Mateřství – nezpochybnitelná role ženy**

Žádná z respondentek se nechce vzdát nebo se nevzdala možnosti mít děti. Považují mateřství za naplnění jejich života a nejdůležitější bod rodiny, která by snad neměla smysl bez dětí. Nikdy by se nevzdaly mateřství pro kariéru či kariérní postup. Ženy touží po dětech a roli matky nepovažují za povinnost, ale za vlastní rozhodnutí a výsadu.

„... s manželem plánuji v nejbližší budoucnosti potomka.“ (Petra)

„... porodila ve svých dvaceti osmi letech dvojčata.“ (Renata)

„... chce být každá žena přirozeně matkou a většina žen se touží vdát ...“ (Květa)

„Po krátkém trvání tohoto vztahu zjistila, že je těhotná.“ (Věra)

„... stala matkou nezvykle dlouho, a to až ve třiceti letech. Narodila se jí dcera ...“ (Helena)

„Po pěti letech po prvním dítěti otěhotněla podruhé a měla další dceru.“ (Eva)

Je pravdou, že většina z nich zažila v době **mateřské dovolené** pocity méněcennosti, protože právě v tomto období byla starost o rodinu a domácnost jen na nich, jako by péče o společného potomka byla druhořadou záležitostí.

„V této době to byla jen ona, kdo se staral o děti a chod domácnosti. Ona byla přece doma...“ (Renata)

„S dcerou nemohla příliš dlouho zůstat doma, přestože jí děda vypomáhal, neměla dostatek finančních prostředků...“ (Helena)

„V té době měla pocity méněcennosti, protože manželrazil názor, že v podstatě ona nic nedělá a on je ten, kdo vše rodině zajišťuje a chodí do práce.“ (Eva)

V tomto období by více ocenily podporu partnerů, kteří si mysleli, že doma se vlastně nic nedělá. Až v případě závažné změny, nemoci partnerky, či nástupu zpět do zaměstnání si začali uvědomovat náročnost postavení ženy v domácnosti a na mateřské dovolené. V některých případech pod nátlakem partnerky pro udržení partnerského vztahu a klidu v rodině museli změnit svůj přístup. Příčina postoje mužů k ženám v tomto období je ovlivněna ve výchově z primární rodiny.

- **Zaměstnání versus žena**

Všechny ženy z rozhovorů měly nějaký problém s nalezením zaměstnání. Mladé respondentky, které zatím nemají děti a nemusejí přizpůsobovat pracovní dobu péči o rodinu,

přesto nemohou najít práci. Naopak starší ženy již s dospělými dětmi jsou také v pozici neperspektivní pracovní síly. Ještě **mnohem horší situace je ovšem u žen s dětmi**. Hlavně v období, kdy měly malé děti, si všechny hledaly zaměstnání tak, aby byly schopné zajišťovat výchovu dětí i domácnost. Upřednostnily pracovní dobu, která by jim umožňovala pracovat pouze přes den.

„Po ukončení studia se začala rozhlížet po svém uplatnění v praxi, ale na úřadu práce pro nic nebylo.... K největší diskriminaci stále dochází v oblasti pracovního trhu. Ženy trpí, protože se mohou stát matkami nebo naopak již nejsou dostatečně žádané, protože jsou staré. (Petra)“

„Dnes je stále těžší si najít zaměstnání a tak se dostala až na pracovní úřad.“ (Květa)

„Po ukončení mateřské dovolené Renata narazila na veliký problém. ... zjistila, že nemůže najít práci.“ (Renata)

„Po návratu z mateřské dovolené již po dvou letech jí zaměstnavatel nabídl práci ve stejné profesi, ale jen jako zástup po mateřské dovolené.“ (Věra)

„ ...byla nucena změnit práci a vybrat takovou pracovní dobu, aby byla schopna jako samoživitelka zvládnout chod domácnosti, péči o dítě ...“ (Helena)

„Byla tři měsíce nezaměstnaná a procházela různými konkurzy a pohovory, přesto se jí nedařilo najít práci.“ (Eva)

Ženy berou rodinu odpovědně jako nejdůležitější životní závazek a touhu po vlastní seberealizaci odsunují až na pozdější dobu, kdy jejich děti budou více samostatné. Respondentky považují zaměstnání jako velmi důležitou formu vlastního uplatnění, potřebu seberozvoje a ekonomické nezávislosti. Jsou si vědomé vlastních schopností a touží se nadále vzdělávat a rozvíjet v práci i ve veřejném a společenském životě.

- **Očekávaná role žen ve společnosti**

Pohled na ženy ve společnosti je u respondentek rozdílný. Je to v závislosti vlastních prožitých zkušeností a v síle jejich vlastní osobnosti. Některé ženy nerovnost a popřípadě diskriminaci ve společnosti zásadně nepocítují a se svým postavením jsou velice spokojené. Jiné poukazují na nerovnost v zaměstnání v kariérním postupu či finanční odměnou za stejně prováděnou práci.

„Muži si myslí, že jsou ženy méněcenné a nedokážou to co muži, protože nemají svaly. Společnost stále neumí připustit, že ženy mohou být stejně dobré. ... Nikdo nechce zakládat rodiny, protože to neumožňuje ani celková ekonomická situace. Existují ženy, které vybudují kariéru, jsou nezávislé. ...“ (Petra)

„ ... postavení žen ve společnosti je sice lepší, ale stále se ženy potýkají s problémy získání práce a horším finančním ohodnocením než muži... Dnešní trend žen, které odkládají rodinu a mateřství, je způsoben ekonomickou situací. Není pravidlo, že by ženy chtěly jen budovat kariéru ... “ (Květa)

„Muži zastávají většinou vysoké pozice a na nižších postech jsou jen ženy... Když už se mezi nižším personálem muž objeví, je v lepším postavení. Projevuje se to především množstvím přidělované a prováděné práce. Po mužích se obecně přece nemůže vyžadovat nějaká pečovatelská práce.“ (Renata)

„ ... celkově je postavení žen sice trochu horší, ale záleží na každé ženě a jejím sebevědomí, jak se k tomu postaví a jak se tím nechá ovlivnit. Je evidentní, že ve vysokých manažerských funkcích bývají převážně muži a to někdy i na místech, kde by se uplatnila žena lépe.“ (Věra)

„Práce ženy je vždy hodnocena méně a je tak nějak automaticky předpokládáno, že nepotřebuje tolik vydělávat a práci odvede bez velkého odporu a velkých problémů. ... Od žen se běžně očekává, že zvládnou jak domácí tak pracovní povinnosti a je jen na nich, jak si s tím poradí.“ (Helena)

„ ... s projevem diskriminace vůči své osobě jako ženy se nesetkala. Je pravdou, že si uvědomuje, že jsou práce a rozdělení na pracovním trhu, kde se muži nevyskytují, protože jsou to profese s malým finančním ohodnocením.“ (Eva)

„V okruhu svých známých pozoruje velkou nevoli mužů, kteří si nepřejí svou partnerku vzdělanější či lépe postavenou.“ (Tibor)

Ženy jsou si vědomé převahy vedoucího postavení mužů ve veřejném životě i zaměstnání. **Toto postavení plyne z větší ekonomické nezávislosti mužů**, protože nejsou nuceni přerušovat kariéru kvůli mateřství a nemusejí přizpůsobovat tolik své zaměstnání rodině.

6.3 Shrnutí k dílčím otázkám

Jsou ženy spokojené jako manželky a matky?

Mateřství je darem a obecně uznávanou hodnotou. Bohužel z pohledu dnešních žen není doceněno. Ženy jsou nositelkami života, přesto se potýkají s problémy. Cítí se přetížené, méněcenné a mají celkový pocit nespokojenosti. Mateřství je přirozené naplnění vztahu mezi mužem a ženou. Není to, ale žádná dovolená, ale tvrdá dřina. V okamžiku kdy se stanou matkami, zajišťují vše co je spojené s chodem domácnosti a výchovou dětí. Poslání matky hodnotí jako velmi obtížné. Nejen, že na jejich bedrech leží větší podíl péče o dítě nebo práce

v domácnosti, ale ženy také negativně vnímají nedostatek času na sebe, svůj rozvoj i své koníčky. Nelze ale říci, že by ženy byly jako matky nebo manželky nespokojené. Pouze by více ocenily pomoc partnerů při výchově dětí a domácnosti. V současnosti se mění tradiční vnímání klasického rozdělení mužských a ženských rolí a již převažuje vyrovnanější rozdělení povinností a pravomocí v rodině i ve výchově dětí mezi mužem a ženou. **České ženy chtějí být manželkami, matkami** a považují to za naplnění svého života a přirozenosti.

Budují ženy raději pracovní kariéru, než by zůstávaly v domácnosti?

Ženy v profesním uplatnění cítí velký handicap. Na rozdíl od mužů začínají své kariéry většinou minimálně dvakrát. Jednou po nástupu ze školy a pak po splnění mateřských povinností. Ženy obecně nejsou zaměstnavateli příliš oceňovány a samy mají strach z nedůvěry zaměstnavatelů. Mladé ženy jsou pro zaměstnavatele rizikem, protože se mohou stát matkami. Ženy, které se již matkami staly, se zase potýkají s problémem častých absencí z důvodu nemocí svých dětí a nakonec ženy s odrostlými dětmi nejsou pro zaměstnavatele dostatečně kreativní a perspektivní. Hlavním důvodem proč ženy chtějí pracovat a nerady zůstávají v domácnosti, je potřeba finanční nezávislosti a vlastní seberealizace. Trendem dnešní doby jsou vysoké nároky na životní úroveň a také obecně negativní jev velké rozvodovosti ve společnosti. Ženy tím, že pracují, dávají najevo, že jsou rovnocennými partnery ve vztahu k mužům. Chtějí mít stejná práva na životní rozhodnutí a to jim umožňuje práce, ekonomická nezávislost a schopnost zapojit se do veřejného života. **Většina z nich ale nejsou kariéristky.** Svou profesí přizpůsobují rodině a jen ve výjimečných případech budují závratné kariéry. Pokud ano, pak jsou většinou bez partnerů nebo se partner kariéře nevěnuje.

Lze skloubit kariéru, domácnost a výchovu dětí?

Vše lze zvládnout. Bohužel jen pokud jsou do domácnosti zapojeni partneři a další příbuzenstvo. **V žádném případě to nezvládne žádná žena, která je na vše sama.** Nelze být dobrou matkou, dobrou hospodyňkou i ředitelkou firmy. Vždy jedna z těchto rolí bude na druhém místě. Kariéra je většinou na úkor rodiny a mateřskou lásku nenahradí žádná babička nebo paní na hlídání. Ženy, které mají děti a jsou ve vyšších pozicích, mají většinou pocity provinění, že zanedbávají své dítě, nebyly u jejich prvních krůčků nebo slov. Alespoň částečná účast mužů na rodičovské dovolené by pro ženy znamenala rovnoprávnější postavení na pracovním trhu a byly by zbaveny volby mezi rodinou nebo kariérou. Harmonizace pracovního a rodinného života je možná pouze za předpokladu velké tolerance partnerů.

Jak vnímá společnost ženy bez dětí, které zastávají vysoké pozice?

Ženy se v pozici řídicích pracovníků setkávají s tvrdou konkurencí svých mužských kolegů s plynulým kariéerním postupem. Žena, která volí vysokou kariéru, musí přihlédnout k rizikům genderových stereotypů v chování svého okolí. Společnost očekává od ženy plnění její přirozené role matky. Na ženy, které kvůli pracovnímu vzestupu nechtějí děti, nahlíží negativně. Jenže doba, kdy muž pracoval a žena se starala pouze o rodinu, domácnost a děti, je již pryč několik desítek let. Člověk udělá kariéru, když se ve svém oboru dostane na nejvyšší možnou úroveň. Stane se prostě úspěšný v tom, co dělá. Proč by to nemohla být žena? **Rozhodnutím každé ženy je, jaký bude její život.** Problémem zůstává vnímání určité části nejen mužské populace, která nerada vidí, že je někdo převyšuje, jedná nezávisle, je psychicky vyrovnaný nebo se mu něco daří. Proto je pojmenování **“kariéristka“** celospolečensky chápáno záporně a spojováno se ctižádostí a schopností dosáhnout čehokoli jen ve vlastní prospěch. Vysoký post pro ženu znamená psychickou odolnost, odpovědnost nebo ochotu obětovat profesi veškerý svůj volný čas a úsilí. Je to vždy něco za něco. V současnosti je ještě stále žena s vysokým postavením bez dětí považována za vypočítavou kariéristku, jejíž chování a životní styl jsou nepřijatelné.

Závěr

Rovnoprávné postavení žen ve všech úrovních života **je všeobecně uznáváno**, ale zatím bohužel není plně realizováno. Domácnost a rodina nejsou jedinou a vše určující orientací života ženy, ale jen součástí široké skupiny sociálních zájmů. Soudobá pozice ženy se neustále formuje a staré tradičního pojetí je v nesouladu s novým. Pořád v naší společnosti **přetrvávají stereotypy**, které neustále vedou k rozdílnému zacházení, k nerovnostem a k diskriminaci žen. V konečném důsledku tato situace dopadá nejvíce na ženy.

Společnost by si měla uvědomit, že rovné příležitosti pro ženy se netýkají pouze žen samotných, ale **je to celospolečenský problém**. Nezbytnou změnou myšlení lidí je cestou k odstranění nerovného zacházení a genderových stereotypů, které se zakládají na příslušnosti k jednomu či druhému pohlaví.

Mezi ženské stereotypy patří iracionalita, emocionálnost a naopak mezi mužské stereotypy patří jako protipól racionálnost a kontrola emocí. Každý z těchto protikladů v sobě obsahuje určitou toleranci vůči zřetelným druhům chování, které jsou považované za přirozené a jednoznačně dané. Představa rozumové racionální ženy vyvolává mírný a shovívavý nesouhlas, ale představa iracionálního, jemného a soucitného muže však budí odpor a to u mužů i u žen. **Zvláště mužská populace velmi těžko přijímá nové postoje a náhledy na tradiční zvyklosti v rodině, práci i společnosti**, protože se vzdávají svých výsostných pozic a domén. Muž, který se podílí na každodenním provozu rodiny nebo se věnuje svým dětem a nikoli čistě „mužským“ aktivitám, bývá hodnocen negativně, jako muž, který ztratil nezávislost a mužství. Ženy si uvědomují proměny ve svých možnostech ve společnosti, přístupu ke vzdělání, zaměstnání, a to zejména s ohledem na rodičovské role. Mohou se svobodně rozhodnout, jakou životní cestu si zvolí. Přesto lze říci, že v jejich vnímání **rodina neztratila nic na svém významu a je ženami stále vysoce oceňována**. Většina lidí souhlasí s tím, že by muž a žena měli mít v domácnosti stejné povinnosti. Společně s preferováním vyrovnané spolupráce při zajištění chodu domácnosti jsou podporovány také rovné šance a příležitosti pro oba dva partnery věnovat se jak svému zaměstnání, tak i svým koníčkům a zájmům. **Zásadní rozdíl je ovšem ve využívání svého času jednotlivých pohlaví**. Ženy rozdělují svůj čas rovnoměrněji než muži. Mezi jejich základní aktivity patří domácnost a péče o děti následně zaměstnání a někde na konci je volný čas pro sebe. Kdežto muži se především orientují na svou profesi pak dětem a zajištění chodu domácnosti věnují daleko méně času než jejich partnerky.

Prostor pro nerovné zacházení či samotnou diskriminaci je úzký. Právními normami určený systém rovných příležitostí a utváření podmínek k naplnění těchto idejí je sice chvályhodný, ale stále jen na papíře. Reálné plnění idejí se projevuje právě třeba v tom, jak jsou ženy ohodnocovány ve svých profesích a jaké mají podmínky pro své uplatnění.

Gender z tohoto pohledu má stále velký vliv. Přesto lze konstatovat, že postavení žen se postupně vyrovnává, sice pomalu, ale přeci. Stejně jako se společnost nemění ze dne na den, tak i v otázkách rovných příležitostí jde o řešení na dlouhou dobu. Již nyní však můžeme konstatovat změny, a to změny k lepšímu.

Přínosem této práce je objasnění problematiky genderu, feminismu i rovných příležitostí pro muže a ženy. Jde o nastínění vlastního postavení žen, které samy vnímají a které znají z vlastních zkušeností ve vztahu k mužům, rodině, zaměstnání i společnosti obecně. Některé především **starší ženy nevidí problém nerovného postavení** ve společnosti v podstatě negativně. **Žijí spokojeně, tradiční chápání rodiny jim vyhovuje** a vlastně nechtějí nic měnit. Jiná situace nastává v době, kdy hledají zaměstnání. Vzhledem k tomu, že celý život dávaly přednost rodině a zaměstnání pro ně bylo pouze doplňkem rodinného rozpočtu, je pro ně problematičtější najít plnohodnotné uplatnění na trhu práce. V tomto ohledu pocítují velký handicap a vedle mužů se cítí méněcenné a neschopné se jim vyrovnat. Jinak ale považují postavení ve společnosti za vyrovnanější a na dobře nastolené cestě k dalšímu stírání nerovností ke statusu ženy. **Úplně rozdílně se k rovným příležitostem a stírání rozdílů pohlaví staví mladé ženy.** Přiklánějí se spíše k rovnému rozdělení ženské a mužské role. Je pravda, že na rozdíl od našich babiček mají ženy volební právo, mohou studovat na školách podle vlastního uvážení a jsou si rovny s muži i podle zákona. Jenže stereotypem společnosti je ženám stále přisuzována role matky, hospodyně a uspokojovatelky základních potřeb. Nová generace žen mění tradiční úlohu ženy v celé historii lidstva. Ve svých životních cílech mají veliké ambice, za kterými si umějí jít. Většinou již pro ně není naplněním života pouze mít rodinu a děti. Ne že by vylučovaly se stát matkami, ale tuto životní roli odkládají na pozdější dekádu života. Pečlivě rozvažují, kdy se matkou stát, zda vůbec nebo s jakým partnerem. Nejdříve studují, cestují a budují nějaké postavení a to nejen v zaměstnání. Nikam nespěchají, jak tomu bývalo ještě v nedávné minulosti. **Ve vztazích upřednostňují rovné postavení** a úctu jednoho k druhému.

Po čem tedy dnes skutečně ženy touží?

Myslím, že je to závislé na úhlu pohledu, situaci i inteligenci každé jednotlivé ženy. Jednoznačné je, že většina žen se nevzdává své přirozenosti a chce být matkou a považuje to za výsadu, kterou ji obdarovala příroda. Touží po respektu a lásce svých partnerů, kteří budou mít pochopení i pro jejich sny a cíle.

Vždyť člověk potřebuje člověka, muž potřebuje ženu, spolu touží po dítěti, které by je vzájemně naplnilo a připoutalo.

Seznam použitých zdrojů

Odborná literatura

1. ČERMÁKOVÁ, M. a kol. *Na cestě do EU: rovné příležitosti mužů a žen v ČR*. 1. vyd. Praha: Národní kontaktní centrum - Ženy a věda, 2002. 141 s. ISBN 80-7330-013-3.
2. FORMÁNKOVÁ, L.; RYTÍŘOVÁ, K. *Abc feminismu*. Brno: Nesehnutí, 2004. 232 s. ISBN 80-903228-3-2.
3. FREIOVÁ, M. *Ženské úvahy o feminismu*. 1. vyd. Praha: Občanský institut, 2004. 48 s. ISBN 80-86228-10-X.
4. KARSTEN, H. *Ženy – muži. Genderové role, jejich původ a vývoj*. Vyd.1. Praha: Portál, 2003. 183 s. ISBN 80-7367-145-X.
5. KLIMEŠ, L. *Slovník cizích slov. 5. přepracované a doplněné vydání*. Praha: SPN, 1994. ISBN 80-04-26059-4.
6. LANDA, P. *Ženy! Ženy! Ženy!* 1. vyd. Praha: Academia 2001. 166 s. ISBN 80-200-0868-3.
7. OAKLEY, A. *Pohlaví, gender a společnost*. Vyd.1. Praha: Portál, 2000. 176 s. ISBN 80-7178-403-6.
8. PLESKOVÁ, K., et al. *Průvodce na cestě k rovnosti žen a mužů*. 3., aktualiz. vyd. Brno: Nesehnutí, 2005. 50 s. ISBN 80-903228-7-5.
9. PONĚŠICKÝ, J.: *Fenomén ženství a mužství*. 3., dopl. vyd. Praha: Triton, 2004. 213 s. ISBN 80-7254-374-1.
10. SEDLÁČEK, L., PLESKOVÁ, K. *Aktivní otcovství*. Brno: Nesehnutí, 2008. 60 s. ISBN 978-80-903228-9-1.
11. TESAŘOVÁ, J.; LIŠKOVÁ, K. *Ženská práva jsou lidská práva*. Brno: Nesehnutí, 2002. 173 s. ISBN 80-903228-0-8.
12. ÚŘAD VLÁDY ČR. *Ženy a muži v datech*. Praha: MPSV : ČSÚ, 2003. ISBN není.
13. VALDROVÁ, J. *Gender a společnost*. Vyd.1. Ústí nad Labem: Univerzita J. E. Purkyně, 2006. 236 s. ISBN 80-7044-808-3.
14. VĚŠÍNOVÁ-KALIVODOVÁ, E.; MAŘÍKOVÁ, H. *Společnost žen a mužů z aspektu gender*. Praha: Open Society Fund, 1999. 171 s. ISBN není.
15. ZÁBRODSKÁ, K. *Variace na gender*. Vyd.1. Praha: Academia, 2009. 197 s. ISBN 978-80-200-1752-9.

Zákony a další právní normy

1. Antidiskriminační zákon č.198/2009 Sb.
2. Listina základních práv a svobod.
3. Zákon č.101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů.
4. Zákon č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti.
5. Zákon 262/2006 Zákoník práce.

Elektronické zdroje

1. BETHAKE, J.: Lidská práva [online].[cit. 12. 6. 2010].
Dostupné z WWW: <<http://www.differentlife.cz/pravalidska05.htm>>
2. BIERZOVÁ, J. Rozdělení domácích prací v rodinách s dětmi [online]. [cit. 25. 6. 2010]. Dostupné z WWW:
<<http://www.genderonline.cz/view.php?cisloclanku=2006072206>>
3. Český statistický úřad [online].[cit. 25. 6. 2010].
Dostupné z WWW:
<http://www.czso.cz/csu/cizinci.nsf/kapitola/gender_pracemzdy>
4. Český statistický úřad [online].[cit. 30. 6. 2010].
Dostupné z WWW:
<http://www.czso.cz/csu/cizinci.nsf/kapitola/gender_pracemzdy>
5. Český statistický úřad. Data k vlastní úpravě grafu [online].[cit. 10. 7. 2010].
Dostupné z WWW: < <http://czso.cz/csu/2009edicniplan.nsf/kapitola/1413-09-2009-14>>
6. Člověk v tísni. Právo a terénní sociální práce. [online].[cit. 8. 7. 2010].
Dostupné z WWW: < <http://www.clovekvpravu.cz/diskriminace-novinka-%28od-233-2010%29-398/kdy-se-jedna-o-diskriminaci-podle-antidiskriminacniho-zakona-406/druhy-diskriminace-409>>
7. Člověk v tísni. Právo a terénní sociální práce. [online].[cit. 11. 8. 2010].
Dostupné z WWW: < <http://www.clovekvpravu.cz/diskriminace-novinka-%28od-233-2010%29-398/kdy-se-jedna-o-diskriminaci-podle-antidiskriminacniho-zakona-406/druhy-diskriminace-409>>
8. Člověk v tísni. Právo a terénní sociální práce. [online].[cit. 20. 8. 2010].

Dostupné z WWW: < <http://www.clovekvpravu.cz/diskriminace-novinka-%28od-233-2010%29-398/kdy-se-jedna-o-diskriminaci-podle-antidiskriminacniho-zakona-406/druhy-diskriminace-409>>

9. Gender studies.: Slovníček pojmů [online].[cit. 12. 6. 2010].

Dostupné z WWW: < <http://www.feminismus.cz/slovnicek.shtml#P>>

10. Femet.cz [online].[cit. 20. 6. 2010].

Dostupné z WWW: < www.femet.sk/show.stm?x=14861>

11. Nesehnutí Brno. Nezávislé Sociálně Ekologické Hnutí. Ženská práva jsou lidská práva aneb kampak, panenka? [online].[cit. 19. 7. 2010].

Dostupné z WWW: < www.nesehnuti.cz>

12. Gender studies. Genderový balíček 3/2005 (dodatek) – zákoník práce [online]. [cit. 23. 7. 2010].

Dostupné z WWW: < http://www.feminismus.cz/dokumenty_institute.shtml>

13. Platforma pro Akci. Lidská práva. [online].[cit. 6. 8. 2010].

Dostupné z WWW: < <http://www.feminismus.cz/ebooks/platforma/11.html>>

14. Wikipedie: otevřená encyklopedie [online].[cit. 9. 6. 2010].

Dostupné z WWW: < <http://cs.wikipedia.org/wiki/Feminismus#.C3.9Avod>>

Seznam tabulek, grafů a schémat

Graf č. 1 – Kolik hodin týdně věnují rodiče dětí domácím pracím? ^(strana 22)

Graf č. 2 – Podnikatelé a zaměstnanci podle pohlaví a vybraných kategorií OKEČ. ^(strana 25)

Graf č. 3 – Rozdíl příjmů v České republice mezi muži a ženami v roce 2008. ^(strana 30)

Seznam příloh

Příloha č. 1 – Instrukce pro narativní rozhovor

Příloha č. 2 – Souhlas s poskytnutím rozhovoru a pořízením audio záznamu.

Příloha č. 3 – Jednotlivé bibliografie v plném znění.

Příloha č. 1

Instrukce pro narativní rozhovor

Před počátkem rozhovoru bych Vás ráda seznámila s tématem, kterého se má týkat vyprávění a pro jaké účely provádím toto šetření.

Zpracovávám bakalářskou práci na téma „**Rovné příležitosti mužů a žen v současné společnosti.**“ Byla bych ráda, kdybyste se mi vyjádřil/a k níže uvedeným okruhům, které by měly charakterizovat Váš osobní život, Vaše individuální zkušenosti, názory a vnímání této problematiky. Svou prací bych chtěla poukázat na aktuální postavení žen v rodině, v práci i celkové postoje společnosti k ženám. Dále bych chtěla charakterizovat Vaše vnitřní pocity, zkušenosti v souvislosti s problémy v současné rodině, práci, při hledání zaměstnání nebo vaše postavení po návratu z mateřské dovolené.

Okruhy:

- Dětství a původní rodina.
- Partnerství a manželství.
- Rodičovství.
- Současná rodina.
- Profesní dráha.
- Skloubení domácnosti s kariérou.
- Postavení žen v rámci společnosti.

Doplňující otázky:

- Jsou ženy spokojené jako manželky a matky?
- Budují ženy raději pracovní kariéru, než by zůstávaly v domácnosti?
- Lze skloubit kariéru, domácnost a výchovu dětí?
- Jak vnímá společnost ženy bez dětí, které zastávají vysoké pozice?

Předem děkuji za poskytnuté informace a za Váš čas.

Beata DECARLI

Příloha č. 2

Souhlas s poskytnutím rozhovoru a pořízením audiozáznamu.

Dne: ..... jsem poskytl/a rozhovor Beatě DECARLI v rámci výzkumného šetření pro bakalářskou práci na téma:

„ Rovné příležitosti mužů a žen v současné společnosti.“

Pro účely výše uvedeného šetření dávám Beatě DECARLI souhlas s nahráváním rozhovoru a s jeho dalším zpracováním a použitím v bakalářské práci. Mnou poskytnuté informace budou použity jen v anonymizované podobě bez souvislosti s mým jménem a kontaktem na mou osobu.

Audiozáznam je pořizován výhradně k výzkumu výše uvedené bakalářské práce a jakékoli komerční využití nebo veřejné provozování je vyloučeno. Na základě ustanovení zákona č.101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů, ve znění pozdějších předpisů, je tento souhlas udělen svobodně a vědomě.

V.....

Jméno: .....

Podpis: .....

Příloha č. 3

Bibliografie Petry

Petře je dvacet pět let, čerstvě dokončila vysokoškolské vzdělání a vdala se.

Dětství a původní rodina.

Petra vlastně žádnou původní rodinu neměla. Matka, která je alkoholička, se jí ve třech měsících vzdala a otec se o ni neuměl dobře postarat. Do osmi let přelétávala od péče otce k babičce a naopak. Každý měsíc bydlela jinde u příbuzných a babička pak řekla, že toho už je dost a s dědou si Petru vzali do pěstounské péče. Od svých osmi let považuje svoje dětství za nádherné. Dostávalo se jí veškeré péče a lásky, které dítě potřebuje a nemůže si na nic stěžovat. S otcem si nikdy bližší vztah nevytvořila a myslí si, že tak to již zůstane. Otec se po nějaké době oženil a založil novou rodinu. Z otcovy strany má tedy jednu sestru, která je o dvanáct let mladší. Se svou sestrou nemá příliš společného. Její výchova je úplně jiná a otec ji pravděpodobně vynahrazuje to, co nedal Petře. Sestra je takový Mazánek, který má vše a nemá k ničemu a nikomu žádnou úctu. Petra byla vychovávána k úctě k lidem a to sestře úplně chybí.

Matku do svých dvaceti let vůbec neznala. Z vlastní iniciativy ji oslovila právě v restauračním zařízení, kde byla na brigádě. Ví, že to byla chyba a neměla to dělat, protože je to opravdu troska, které nezáleží na ničem jiném, než je alkohol. Ze strany matky nezná žádné další příbuzné a ještě nedávno neznala ani svého bratra z předchozího vztahu matky. S bratrem se nestýká a není mezi nimi žádný citový vztah.

V době, kdy se dostala do péče prarodičů, chodil děda ještě nějakou dobu do zaměstnání a po několika letech odešel do důchodu. Babička byla už v důchodu a do práce již v této době nechodila. Výchova byla úplně jiná než u jejích vrstevníků. Sociální péče u nich doma prováděla každý měsíc pravidelné kontroly a stejně tak i ve škole. Prarodiče na ni byli daleko přísnější než na své vlastní děti, protože měli obavu z odebrání vnučky z péče při nějakém problému. Petra byla pod stálým dohledem a nemohla dělat to co její kamarádi.

V domácnosti byly role rozděleny. Některé práce dělala spíše babička a některé děda, ale vzájemně si pomáhali. V místě, kde bydleli, byla i zahrada, takže mimo domácnosti se pracovalo i na zahradě. Do domácích prací byla zapojena krátce po příchodu k prarodičům a dnes to považuje za dobrou přípravu pro vlastní život.

Před sedmi lety děda umřel a zůstala jí jen babička. Dnes jí je sedmdesát sedm let a Petra se jí snaží pomáhat, jak to jen jde. Nosí jí obědy, pomáhá s domácností a každý den

ji navštěvuje. Vrací jí péči, kterou jí babička dala v době, kdy málem skončila v dětském domově.

Partnerství a manželství.

Protože měla velmi přísnou výchovu, v patnácti letech navázala první trvalý vztah jako únik z přísného dozoru prarodičů. Její přítel se prarodičům líbil a Petra měla větší volnost. Tento vztah vydržel celých pět let. Dnes je přesvědčená, že svého tehdejšího přítele měla jen jako prostředek k získání částečné svobody a odpoutání se od prarodičů. Tento vztah ukončila, protože věděla, že to není to pravé a měla pocit, že nic jiného nepoznala a něco jí uteklo. Nebylo to nic příjemného, protože po tak dlouhém chození se již vzájemně znali s i rodinami. Pro všechny kromě Petry byl jejich rozchod velkým překvapením. Po nějaké době po rozchodu poznala svého současného partnera, se kterým po tříletém soužití uzavřela sňatek a je velice spokojená.

Současná rodina a rodičovství.

Petra je čerstvě vdaná. Za rodinu dnes považuje manžela, babičku, jeho rodiče a sourozence. Má partnera, který se do domácích prací umí plnohodnotně zapojit stejně jako ona sama. Není pro něj problém uvařit, žehlit, prát, uklízet, prostě umí všechny domácí práce. Vzhledem k tomu, že pracuje jako profesionální řidič kamiónu, odjíždí někdy i na celý týden mimo republiku, tak se Petra snaží domácí práce udělat sama v době jeho nepřítomnosti, aby měli o víkendech na sebe více času. V současné době Petra dokončila školu a s manželem plánují v nejbližší budoucnosti potomka. Je si vědoma, že to pro ni bude náročnější než doposud. Partner není přes týden doma, ale oba se na dítě těší a Petra věří, že se dá vše zvládnout. Manželova rodina je velmi pospolitá a z jejich strany počítají s velkou podporou.

Profesní dráha.

Co se týká studia, má velice pěkné vzpomínky na vysokou školu. Do pátého ročníku v jejich oboru došlo padesát lidí, ale pouze dvanáct jich úspěšně ukončilo studium. Největší problém dnes je, že většina lidí neumí odpovědně přistupovat k životu a klidně zahodí pět let života. Jednalo se o denní studium, takže většina spolužáků byla podporována rodiči, nic je to vlastně nestálo a nemají potřebu vzdělání dokončit. Prodloužili si jen mládí a nemuseli pracovat. Na vysoké škole získala jednoho z největších životních přátel, který jí byl na svatbě za svědka. Přesto, že je to muž, myslí si, že jde o člověka, na kterého se může kdykoliv obrátit.

Z vlastní zkušenosti uvádí, že získání práce je dnes veliký problém. Po ukončení studia se začala rozhlížet po svém uplatnění v praxi, ale na úřadu práce pro ni nic nebylo. Zkoušela různé pohovory a hledala pracovní příležitosti i v inzerátech. Myslela si, že když bude mít vysokoškolské vzdělání, bude mít na pracovním trhu větší výběr. Je pravdou, že sice práce je,

ale musela by dojíždět do jiného města. Úplnou náhodou se tedy šla zeptat na místní základní školu, kde jí nabídli místo v mateřské škole, které ráda přijala. Svou pracovní kariéru zahájila nedávno a nastoupila jako paní učitelka do mateřské školky. Práci s malými dětmi považuje za velký přínos. Malé děti vnímají dospělého jako autoritu a lze je ještě něco naučit a pozitivně ovlivnit do života. Nespornou výhodou je také pracovní doba. Má nemocnou babičku a je ráda, že sehnala práci v místě bydliště a může se o ni starat. Je pravda, že finanční ohodnocení není na takové úrovni, jaké by předpokládala, ale člověk nemůže mít vše hned. Do budoucna by chtěla najít místo na střední škole, kde by chtěla předávat nabyté znalosti. Myslí si, že je velký rozdíl mezi žáky na základních školách a středních školách. Dnešní postavení učitelů na základních školách je velmi špatné, nemají žádné pravomoci a děti mohou porušovat pravidla bez hrozby postihu. Dnes rodiče vůbec se školou nespolupracují a věří pouze svým potomkům. Přeci jenom na střední školy nebo obory ukončené maturitou jdou již osobnosti, které chtějí něco v životě dokázat a mají určité životní cíle. Na střední škole se již dá s dětmi jednat na nějaké úrovni. Nechodí do školy jen proto, aby si splnily povinnou školní docházku a dostaly papír o ukončení povinného vzdělání.

Skloubení domácnosti s kariérou.

Petra tvrdí, že skloubit práci s domácností je možné. Chce to úsilí a motivaci. Práce, kterou zatím dělá, jí umožňuje se starat o dvě domácnosti a zvládne si i připravovat aktivity k profesi. Do budoucna až bude mít děti je výhodou, že bude co nejvíce s nimi, bude mít možnost je sama do školky odvádět nebo je vyzvedávat a nebude závislá, jestli jí někdo pomůže nebo ne. Skloubení domácnosti je záležitostí osobních schopností ženy a dobrého výběru partnera, který je schopen a hlavně ochoten se na všem v rodině podílet.

Postavení žen v rámci společnosti.

Dle jejího názoru je postavení žen ve společnosti stále nevyrovnané. Proti minulosti se sice výrazně zlepšilo, ale stále to není dostatečné. V politickém procesu by mělo být zastoupeno daleko více žen než je v současnosti. Říká, že ženy mají úplně jiné myšlení než muži a mají úplně jiný náhled na věci, které mají podpořené zkušenostmi. K největší diskriminaci stále dochází v oblasti pracovního trhu. Ženy trpí, protože se mohou stát matkami nebo naopak již nejsou dostatečně žádané, protože jsou staré. Zaměstnavatelé si raději vybírají muže a nechťejí podstupovat riziko odchodu ženy na mateřskou. Tento stav je silně podpořen i současnou ekonomickou situací nedostatkem pracovních příležitostí obecně. Také proto mladé ani starší ženy nemohou sehnat práci. Myslí si, že jsou ženy v tomto ohledu utlačovány a tento stav se měnit nebude. Muži si myslí, že jsou ženy méněcenné a nedokážou to co muži, protože nemají svaly. Společnost stále neumí připustit, že ženy mohou být stejně dobré jako

muži, a to i v oborech, které nejsou vysloveně ženské. I přesto někdy dokážou lépe zastávat některé práce vyloženě mužské než sami muži. Je pravda, že většina žen nemá takovou fyzickou odolnost jako muži, zato jsou dle jejího názoru psychicky odolnější a silnější.

Velkým hitem dnešní společnosti je užívat si, studovat a vydělávat peníze. Nikdo nechce zakládat rodiny, protože to neumožňuje ani celková ekonomická situace. Existují ženy, které vybudují kariéru, jsou nezávislé a po čtyřicítce si vzpomenu, že by chtěly rodinu. Zjistí ale, že jsou na to příliš staré, nemají vhodného partnera a o své dítě by se nedokázaly v budoucnosti postarat dle svých představ. Odsuzuje ženy ve vysokých pozicích, které mají děti. Tyto matky přicházejí o ty nejvzácnější chvíle jejich dětství. Odkládají své děti partnerům, chůvám nebo babičkám a ve svém životě jsou ochuzeny o pocity mateřství.

O ženách, které po dětech netouží, říká, že takové ženy by je neměly mít vůbec. Pak dochází k tomu, že trpí právě jen dítě a do života nedostává potřebnou lásku a péči.

Pro Petru je nejdůležitější manželství, rodina, děti a peníze nejsou všechno.

Bibliografie Květy

Květa je 32 let, vysokoškolačka, vzdělaná a svobodná.

Dětství a původní rodina.

Květa pochází z neúplné rodiny a má o tři roky staršího bratra. Matka žila ve vztahu s biologickým otcem Květy přibližně pět let. Tento vztah skončil a biologický otec o ni a ani bratra nikdy nejevil žádný zájem a žil si nový život. Matka se po nějaké době seznámila se současným manželem, kterého Květa a její bratr považují za svého jediného otce. Svě dětství považuje za dobré. Bydleli v rodinném domku, dětský pokoj byl v prvním patře a hlavní zázemí domu bylo v druhém patře. Tím byla dána i určitá volnost dětem, které nebyly pod přímým dozorem rodičů. Výchova byla tedy v takovém volnějším stylu. Babička s výchovou pomáhala hlavně v období, kdy matka zůstala sama s dětmi do doby nového vztahu matky s nynějším partnerem. Role v domácnosti nebyly nikdy děleny na mužské a ženské. Otec normálně vařil a pomáhal v domácnosti a naopak matka v případě potřeby pracovala na zahradě nebo pomáhala při přípravě topení na zimu.

Květa základní školu ukončila v Českém Krumlově a po té vystudovala rodinnou školu s maturitou. Po ukončení maturity se odstěhovala z domova a začala navštěvovat vyšší ekonomickou školu v Českých Budějovicích, kterou úspěšně ukončila a pak ihned odešla pracovat na tři měsíce do Švýcarska.

Partnerství a manželství.

Květa ve své dosavadní historii měla pouze jeden vážný vztah. S tímto partnerem je až dodnes. V době kdy nastupovala do prvního zaměstnání, se s partnerem poprvé rozešli a později měli ještě jednu rozluku. Společně začali žít, když začala studovat vyšší odbornou školu v Českých Budějovicích. I když byt sdíleli ještě s dalšími nájemníky, bylo rozdělení domácnosti postavené na toleranci. Nikdy nebylo striktně rozděleno, co je povinností ženy a co muže. Po ukončení studií se vrátili k jejím rodičům, kde společně žili v jejím dětském pokoji. V současné době bydlí u rodičů partnera.

Rodičovství.

Rodičovství zatím odkládá na neurčito, protože nechce žít s dítětem u rodičů. S partnerem nemají vyřešené vlastní bydlení a jsou to především ekonomické důvody, které jim brání v založení rodiny.

Současná rodina a skloubení domácnosti s kariérou.

Přibližně před dvěma lety se Květa rozhodla a koupila velkou zemědělskou usedlost. Jedná se o objekt, který je nutné nejdříve opravit, takže není stále přizpůsoben k bydlení. Přítel Květy je soukromý podnikatel. Podniká v truhlářství a jeho práce a výdělky jsou velmi nejisté, proto je veškeré placení splátek úvěru na ní. Postupně opravují a připravují alespoň část domu k bydlení a pro přítele také připravují truhlářskou dílnu. Proto, aby bylo možné pokračovat v opravách, pracuje ještě v dvou dalších zaměstnáních. O víkendech chodí uklízet nebo vypomáhat do obchodu. Pro oba je tedy velkou výhodou bydlení u rodičů partnera. Domácnost obstarává matka jejího přítele a nějaké domácí práce po nich nejsou vyžadovány. Záleží jen na jejich vlastní iniciativě, zda uvaří nebo uklidí. Budoucí tchán je již dnes v důchodu a pomáhá s některými pracemi, když jsou všichni v zaměstnání nebo na stavbě domu. Podle Květy skloubení domácnosti, výchovy dětí a kariéry je sice možné, ale v žádném případě to nezvládne člověk sám. Je si vědomá velké podpory obou rodin, které jí umožnily dostudovat a zároveň opravovat dům.

Profesní dráha.

Po návratu ze školy a krátkého období v zahraničí, kde se zdokonalovala v jazyce, nastoupila do česko-německé firmy jako asistentka a sekretářka. Problém ale vyvstal s manželkou majitele a proto dala výpověď. Znova odjela pracovat do Švýcarska a domů se vrátila po třech měsících. V tomto období zkoušela i podnikat s použitým oblečením, ale tento druh podnikání příliš nevyšel. Tuto činnost ukončila a našla si zaměstnání u vojenské zprávy jako ekonom, ale byl to pouze zástup za mateřskou dovolenou na dva roky. Po odchodu z tohoto zaměstnání si našla místo jako účetní v Českých Budějovicích, ale zde

to bylo jen na přechodnou dobu, než si najde něco blíže domova a nebude muset dojíždět. Dnes je stále těžší si najít zaměstnání a tak se dostala až na pracovní úřad. Přibližně tři měsíce byla nezaměstnaná. Pracovní úřad ji nabídl místo v sázkové kanceláři a zde pracovala dva roky. V průběhu tohoto zaměstnání zahájila studium na dvou vysokých školách v oblasti ekonomiky a sociální práce. Práce v sázkové kanceláři ji nenaplňovala a stále hledala něco jiného. Zúčastnila se výběrového řízení Správy sociálního zabezpečení, kde následně byla přijata. Opět na dobu určitou jako zástup mateřské dovolené. Po vypršení této lhůty se na základě doporučení známého se dostala na post sociální pracovníce do psychiatrické léčebny Červený dvůr, kde je konečně zaměstnána na dobu neurčitou. V nedávné době dokončila studium a získala titul bakaláře. V budoucnu by si chtěla doplnit magisterské vzdělání, ale v současné době nenašla obor, který by chtěla studovat.

Postavení žen v rámci společnosti.

Květa vnímá postavení žen ve společnosti sice jako lepší, ale stále se ženy potýkají s problémy při získání práce a horším finančním ohodnocením než muži. Dle jejího názoru stále převládá tradiční pohled na rozdělení rolí. Na ženu se stále pohlíží jako na pečovatelku o domácnost a na muže jako živitele rodiny. Ve svém životě si nějak výrazně diskriminaci neuvědomuje, snad jen takové běžné inzeráty – přijmeme muže. Poznámky typu, no jo ženská, ty už vlastně ani nevnímá a ignoruje je.

Podle jejího mínění chce být každá žena přirozeně matkou a většina žen se touží vdát a žít v zákonném svazku. Dnešní trend žen, které odkládají rodinu a mateřství, je způsoben ekonomickou situací. Není pravidlo, že by ženy chtěly jen budovat kariéru, je to jen nedostatkem financí. Dnes všichni chtějí nejdříve bydlet a zajistit se tak, aby bylo možné děti přivést do nějakého slušného zázemí.

Bibliografie Renaty

Renata je vdaná žena, které je 34 let, má dvě děti – dvojčata a je zaměstnána ve zdravotnictví.

Dětství a původní rodina.

Narodila se jako druhé dítě rodičům, kteří byli ve velmi mladém věku, jak bylo zvykem v době totality. Matka byla o dva roky starší než otec. Pro oba její rodiče bylo manželství projevem vzpoury vůči primárním rodinám. Navzdory přání obou rodin uzavřeli po velmi krátké známosti manželství. Jejich sňatek proběhl krátce po dovršení plnoletosti otce

a v té době byla již matka těhotná. Otec byl zaměstnán ve velkém podniku, kde bylo podmínkou získání bytu, manželství. Byt získali na panelovém sídlišti a zde také Renata prožívala celé své dětství. Uspořádání rodinných vztahů nebylo příliš harmonické. Z raného dětství si příliš nepamatuje. Myslí si, že vzpomínky vytěsnila, protože v té době mezi rodiči probíhali veliké rozpory. Výchova rodičů vzhledem k jejich věku byla nezralá a velmi autoritativní. Dle jejich slov „*děti vychovávaly děti*.“ Otec, který byl velmi mladý, po získání pomyslné svobody z původních poměrů sice relativně finančně zajišťoval rodinu, ale jeho zvykem bylo se věnovat svým koníčků a kamarádům „z hospody“. Matka byla upoutána v domácnosti, protože po narození prvního dítěte přišlo rychle druhé. Ve dvou letech věku Renaty se matka zapojila do finančního zajišťování rodiny, protože otec nebyl schopen sám tuto funkci plnit. Matka, která přišla z Polska v sedmdesátých letech za prací do České republiky, se vrátila zpět do podniku, v kterém pracovala před mateřskou dovolenou, stejně jako otec. Oba rodiče pracovali v nepřetržitém provozu na směny. Střídali se na směnách, tak aby byl alespoň jeden doma. Bohužel se stávalo, že otec byl poměrně nespolehlivý a již od brzkých let se Renata naučila starat sama o sebe. V mladším věku zajišťovala domácnost a výchovu matka, ale později se situace velmi změnila. Z doby co si pamatuje, přibližně asi kolem počátku školního věku musela se svou sestrou přebrat velkou část domácích povinností. Byly přece holky, které se to musely vše naučit. Nebylo výjimkou, že musela uvařit večeři, vyprat, vyžehlit prádlo, umýt nádobí, uklidit byt nebo zalít zahradu. Chod celé domácnosti převážně převzala se svou sestrou asi ve věku deseti let. Matka se po práci ve směném provozu cítila velmi unavená a neměla sílu se věnovat domácnosti a dětem. Otec se převážně věnoval svým zájmům a měl také problém s alkoholem. Jen velmi zřídka je vzal na nějaký výlet. Matka si zase myslela, že největší odměnou budou prázdniny v jejím rodišti. To bylo v úplně jiné zemi s odlišnými zvyky a kulturou. Renata to vůbec nepovažovala za odměnu a měla pocit, že se jí rodiče chtějí alespoň na nějakou dobu zbavit. To vše souvisí i s vnímáním, jak se jí celkově rodiče věnovali. Nepodporovali jí v žádných aktivitách ani kroužcích. Měla pouze povinnosti a zábava nebo nějaký rozvoj přece nebyl důležitý. Měla povinnosti a školu. Snažila se co nejlépe učit ve škole a jako hodná holčička neodmlouvat. Oba rodiče hodně pracovali, a protože uzavřeli manželství velmi brzy, chtěli si také ještě něco užít. Renata si pamatuje, že hádky mezi rodiči byly na denním pořádku. Někdy byly způsobené opilostí otce, jindy výčitkami matky, která se také chtěla věnovat svým zájmům. Jako dítě trávila volný čas v prostředí panelového sídliště s ostatními dětmi, které na tom byly často podobně. Své dětství vidí s odstupem času spíše jako dobu povinností a příkazů.

Renata přiznává, že vzhledem k malému dozoru rodičů přišla v pubertě doba řádění. Nechtěla zůstat doma a tak si vybrala střední školu vzdálenou přes celou republiku. Dostala se na internát, kde si myslela, že se nebude muset podřizovat jen striktním nařízením rodičů. Ve čtrnácti letech odešla na internát za vidinou svobody. Pravidla tohoto zařízení byla ale tak přísná, že po ukončení prvního ročníku byla z internátu vyloučena. Jediné co pro ni rodiče udělali, bylo, ač byl její prospěch na škole na velmi dobré úrovni, že ji z průmyslovky přeřadili na učební obor v místě bydliště, který jí vlastně i docela bavil. Po ukončení učňovského oboru si okamžitě našla práci a postavila se na vlastní nohy. Byl to první pocit nezávislosti a svobody v jejím dosavadním životě.

Partnerství a manželství.

Problémem Renaty bylo střídání partnerů asi po dvou letech. Vždy měla pocit, že ji všichni chtějí ovládat a přizpůsobovat své představě. Vztahy měly většinou podobný vývoj, nejdříve velké nadšení, velké plány a pak těžké vystřízlivění. Když se začala s partnery více poznávat, opakoval se podobný přístup od partnera, který měl jasnou představu o jejím chování.

První partnerský vztah měla již na učilišti, v té době to cítila jako životní lásku. Naprosto a ve všem se mu podřizovala a plnila mu veškerá přání. Její rodiče tento vztah podporovali a možná také proto vydržel až do doby, kdy partner odešel na vojnu. Byla ale příliš mladá a chtěla poznat i něco jiného, tak tento vztah ukončila.

V době, když již pracovala, navázala další vztah se starším mužem, který jí imponoval ekonomickou nezávislostí. Také po delším vztahu ale zjistila, že to nemá budoucnost. Byl to občan bývalé Jugoslávie se silnou muslimskou vírou, v které byla žena povinna se naprosto podřizovat muži. Když tento vztah ukončila, zjistila, že byl ženatý.

Další a strastný vztah byl tak bolestný, že se rozhodovala o tom, že zůstane raději sama. Tehdejší přítel chtěl, aby mu zajišťovala služby jako jeho maminka, a stala se z ní domácí kucha. Nechtěl si ji nikdy vzít za manželku, potřeboval uklízečku, služku a doprovod do společnosti. Nastěhovala se k němu a byla na něm závislá, protože se neměla kde bydlet. Chtěl rozhodovat o jejím životě, který i celý naplánoval. Když si uvědomila, že by byla v tomto svazku vězněm, ukončila tento vztah a musela se nastěhovat zpět k rodičům. U rodičů ale vydržela jen krátkou dobu a odešla pracovat do zahraničí. Práce v zahraničí jí poskytla velkou finanční nezávislost, možnost cestovat a hlavně velkou důvěru ve své vlastní schopnosti a v sama sebe.

Trvalý vztah našla až ve svých dvaceti šesti letech. Tento vztah byl postaven od prvočátku na vyrovnanosti. Necítila se již závislá na partnerovi, dokonce sehnala byt

a koupila si auto. Pak teprve začala pomýšlet na manželství a plánování rodiny. Po roce soužití se současným partnerem se provdala a tento vztah trvá již sedm let.

Současná rodina a rodičovství.

Renata porodila ve svých dvaceti osmi letech dvojčata. Byla to velmi komplikovaná záležitost, protože její synové se narodili o dva měsíce dříve. Strávila několik měsíců v nemocnici, protože jedno z dětí mělo velké problémy s plícemi. Manžel za ní do nemocnice dojížděl několikrát v týdnu. Po příchodu domů se musela o děti starat sama, protože manžel měl obavy, aby jim neublížil. Veškerý čas věnovala jejich péči a až do dvou let se od nich neodloučila déle než na den. Renata zůstala se svými dětmi na mateřské dovolené až do čtyř let jejich věku. V této době to byla jen ona, kdo se staral o děti a chod domácnosti. Ona byla přece doma a manžel důležitě zajišťoval rodinu finančně.

Po ukončení mateřské dovolené nastoupila do zaměstnání. Přesto i nadále přetrvávalo rozdělení v povinnostech v domácnosti, jako když byla doma. Mezi ní a manželem začaly rozpory, protože se od něj náhle začaly vyžadovat věci, na které nebyl zvyklý. Najednou musel umýt nádobí, postarat se o děti, když měla nějakou mimořádnou službu. V této době si Renata v domácnosti prosadila pravidla, podle kterých si rovným dílem dělí povinnosti v chodu domácnosti. Pro manžela v současné době není problém dokonce i uvařit. Jeho postoj se změnil i k jejich synům, kterým se věnuje, běžně vyzvedává ze školky nebo s nimi chodí do kroužků. Dnes je chlapcům šest let a připravují se na nástup do školy.

Profesní dráha.

Po vyučení okamžitě nastoupila do pohostinství. Pracovala v restauraci a hotelu se zahraniční klientelou, kde se naučila vlastně úplně jinou profesi, než kterou byla vyučena. Naučila se německy, nejdříve pracovala jako číšnice, pak jako recepční a postupem času se vypracovala na provozní. V tomto zaměstnání vydržela pracovat sedm let. Potom však začal upadat turistický ruch a také z osobních důvodů odešla pracovat do zahraničí. Přesto, že měla poměrně dobrý základ jazyka, musela si nejdříve vybudovat nějaké postavení, protože na nás za hranicemi nahlíží jako na méněcennou pracovní sílu. Po dvouleté zkušenosti ze zahraničí se vrátila k původní profesi a zde nadále pracovala až do nástupu na mateřskou dovolenou. Po ukončení mateřské dovolené Renata narazila na veliký problém. Má pouze učňovské vzdělání a zjistila, že nemůže najít práci, která by jí umožňovala alespoň nějaký postup. Na úřadu práce ji nabízeli pouze místa v úklidových firmách, v šicích závodech nebo v továrním rutinním provozu. Přes úřad práce si tedy udělala rekvalifikační kurz ošetrovatelství a po ročním trvání nastoupila do nemocnice jako ošetrovatelka na ARO. Tato práce je velice náročná jak na čas tak i psychiku. Jak sama řekla, „*Ne každý může tuto práci dělat, musí mít*

opravdu silný žaludek a dobré zázemí, jinak se z toho zblázní.“ Setkává se s velmi těžkými případy nemocí a s lidmi, kteří na tomto oddělení většinou zemřou. Je jí jasné, že tuto práci nemůže pro její náročnost dělat do konce života, proto se přihlásila dálkově na střední školu při zaměstnání a dodělává si maturitu. V budoucnu by se chtěla zaměřit na prohlubování svých jazykových znalostí a dokonce by ráda pokračovala dále se studiem na vysoké škole.

Skloubení domácnosti s kariérou.

Skloubení profese, v jejím případě také dálkového studia, s chodem domácnosti a péčí o děti je postavené na dohodě s partnerem. Dnes už říká, že jí manžel pomáhá, protože ho k tomu donutila. Tím, že začala studovat a má tak náročnou práci, musel manžel přebrat část jejích povinností nejen v domácnosti, ale i s výchovou dětí. V domácnosti si utvořili pravidla, kde sice převážnou většinu domácích prací stále zastává, ale manžel, více než dříve, je již schopen její nepřítomnost nahradit.

Vzájemně si umožňují i věnování vlastním koníčkům, což závisí také na čase a jejich vzájemné dohodě. Potom co prošla některými podřadnými povoláními, si uvědomila, že vzdělání je dnes nutnost a neustále pracuje na tom, aby na dnešním trhu práce uspěla. Myslí si, že po doplnění vzdělání bude mít lepší možnosti při hledání jiného zaměstnání.

Postavení žen v rámci společnosti.

Ženy jsou podle jejího mínění stále podřadnější. Výchovou, fyzickou silou i přístupem nahlížení lidí je žena považována za uklízečku a pečovatelku. V prostředí, kde pracuje, je většinové zastoupení žen. Muži zastávají většinou vysoké pozice a na nižších postech jsou jen ženy a muž se zde vyskytuje jen výjimečně. Když už se mezi nižším personálem muž objeví, je v lepším postavení. Projevuje se to především množstvím přidělované a prováděné práce. Po mužích se obecně přece nemůže vyžadovat nějaká pečovatelská práce. Jsou nositelé síly a nebudou dělat zženštělé práce. Z vlastní zkušenosti vidí obecně rozdíl ve stejném pracovním zařazení ženy, které jsou schopny vykonávat více práce, spolehlivěji než muži a to za stejnou či nižší odměnu.

Bibliografie Věry

Věře je 36 let, je vdaná a má jednoho syna.

Dětství a původní rodina.

Věra je druhé dítě ze čtyř sourozenců. Rodiče se vzali velmi brzy, protože maminka otěhotněla se starším bratrem v devatenácti letech. Po dvou letech se narodila Věra a rok na to její mladší bratr. Své dětství popisuje jako harmonické. Nepamatuje si na žádné rozdíly, které

by dělali rodiče ve výchově mezi chlapci a dcerou. Spíše naopak, maminka rozdělovala povinnosti rovným dílem. Otec měl dvě práce a plně zajišťoval rodinu. Každý rok jezdili na dovolenou, postavili si chatu a ona měla vlastně vše, nač si vzpomněla. Rodiče se překvapivě rozvedli, když jí bylo dvanáct let. Nikdy se nehádali před dětmi, takže nikdo netušil, jaké jsou mezi nimi vztahy. Důvodem rozpadu manželství v původní rodině Věry byl nový vztah matky, která si našla přítele. Po rozvodu byly děti svěřeny do péče matky, která se krátce na to znova provdala. S novým manželem si postavili rodinný dům a v tomto novém vztahu se narodila její nevlastní sestra. V novém manželství matky po velmi krátké době začaly problémy. Mezi matkou a novým manželem se stupňovaly hádky. Většinou to bylo kvůli dětem a hlavně také kvůli jeho holdování alkoholu. Věra vůbec nového partnera matky nerespektovala, byl to agresivní opilec.

Po základní škole odešla studovat na střední školu, kde bydlela na internátě a domů dojížděla pouze na víkendy. Tento stav jí vyhovoval, protože nemusela sdílet společný čas s otčímem. Myslí si, že druhý vztah matky byl její životní omyl. Toto manželství s problémy vydrželo pět let a matka se opět rozvedla.

Vztahy s otcem byly vždy velmi dobré. Pravidelně se navštěvovali a dodnes mají i se sourozenci blízký vztah. Otec s matkou mají dnes také již vztahy dobré a stali se z nich přátelé.

Partnerství a manželství.

Věra tvrdí, že měla na partnery štěstí. Její první vztah začal v průběhu studia na střední škole a trval dva roky. Byla to první láska a nepamatuje si žádné velké rozpory. Vídali se o víkendech a myslí si, že takto se člověk příliš nepozná, jaký ve skutečnosti je. Po nějaké době zjistila, že dost pije a jednou jí dokonce v opilosti zbil. Věra je velmi rázný typ a okamžitě si uvědomila, že takové jednání nemá zapotřebí a tento vztah okamžitě ukončila. Po půl roce navázala další vztah se starším rozvedeným mužem, který měl z prvního manželství dvě děti. Po krátkém trvání tohoto vztahu zjistila, že je těhotná. Plánovala společný život s otcem dítěte, ale ten se v době, kdy byla v porodnici, vrátil k bývalé manželce a soužití s Věrou sám ukončil. Věra se vrátila zpět k matce, kde bydlela se svým synem přibližně rok. Se svým současným manželem se seznámila krátce před ročními narozeninami svého syna. Byl to také rozvedený muž s dítětem. Nejdříve žili společně s matkou a pak se osamostatnili a odstěhovali se do nájemního bytu zaměstnavatele. Po pětiletém soužití se vzali a tento vztah trvá již jedenáct let.

Rodičovství.

Z ekonomických důvodů a skutečnosti, že každý má z předchozího vztahu své dítě, se s manželem dohodli, že dalšího potomka spolu mít nebudou. Syna vychovávají společně a v době, kdy syn nastupoval na základní školu, zažádali o změnu jeho jména. Manžel k jejímu synovi přistupuje jako k vlastnímu a je mezi nimi velmi blízký vztah. Vede ho ke sportu a rybaření a považuje ho za jediného syna, které ho kdy měl.

Současná rodina a skloubení domácnosti.

Její rodina dnes funguje jako dobrý tým. Jsou jasně stanovená pravidla, kdy se uklízí, pere a vaří. Vše mají rozdělené a o všechny povinnosti se vzájemně dělí. Po svém manželovi nevyžaduje mytí oken, ale sám je schopen vyprat, pověsit prádlo a dokonce ho i žehlí. V letním období manžel se synem pracují více na zahradě, připravují topení na zimu a domácí práce dělá spíše Věra. Považuje za velký úspěch i to, že manžel se po jedenácti letech naučil alespoň něco uvařit, i když jí v kuchyni pomáhal i předtím. Věra se zvládnutím domácnosti nemá žádné potíže, i když chodí do práce. Je velmi dominantní a o fungování rodiny převážně rozhoduje ona. Její manžel ji respektuje a vzájemně si vyjdou vstříc nejen v domácnosti, ale i v trávení volného času.

Profesní dráha.

Po zdárném dokončení střední školy nastoupila do velkého podniku do čtyřsměnného provozu ve velkém závodě jako laborantka. Práce ji bavila, ale velký problém jí dělaly víkendové noční směny. Po návratu z mateřské dovolené již po dvou letech jí zaměstnavatel nabídl práci ve stejné profesi, ale jen jako zástup po mateřské dovolené. Práci vzala, protože to bylo pouze na ranní směnu a ona musela práci přizpůsobit skutečnosti, že je samoživitelka s dítětem. Byl tu předpoklad zaměstnání sice pouze na dva roky, ale byla ráda, že nevypadne z profesního oboru a může se zatím ohlížet po jiné stejně dobré práci. Nakonec se paní z mateřské nevrátila a ona zde zůstala pracovat celých šest let. Přes pracovní agenturu se jí naskytla příležitost přejít do nově otvírající firmy se stejným profesním zařazením laborantky. Po pohovoru byla přijata, ale ne na místo laboranta, ale noansiéra. To je profese také spojená s chemií, ale více zaměřena na barvy, jejich složení a odstíny. Tuto práci nejdříve dělala jako zástup za svého vedoucího a hlavně se věnovala recepturám pro výrobu. Po renovaci závodu a rozšíření výroby přešla na správce skladu výrobních vzorků. Zde začala vytvářet archivaci výrobních receptur jednotlivých typů výrobků, podle kterých se řídí další výroba. Je na svou práci patřičně hrdá a myslí si, že v dané oblasti je odborník.

Postavení žen v rámci společnosti.

Věra si na své postavení ve společnosti nestěžuje. Nikdy nezažila diskriminaci. Je silná osobnost a myslí si, že se ve světě neztratí. Umí se dobře prosadit a je si vědomá svých velkých zkušeností, které ji dodávají sebedůvěru.

Podle jejího názoru je celkově postavení žen sice trochu horší, ale záleží na každé ženě a jejím sebevědomí, jak se k tomu postaví a jak se tím nechá ovlivnit. Je evidentní, že ve vysokých manažerských funkcích bývají převážně muži a to někdy i na místech, kde by se uplatnila žena lépe. Sama ale nepreferuje vedoucího muže ani ženu. Myslí si, že jde hlavně o osobnost, která je schopna svou práci dělat profesionálně. Získání autority není výsada pouze mužů, je důležité co člověk umí a co zná. Naopak v některých případech považuje muže za horší vedoucí, protože neumí jednat s lidmi.

Bibliografie Heleny

Helena je 47 – letá žena, která se nikdy nevdala, má jednu dceru a je zaměstnána ve vysoké řídicí funkci v nadnárodní kosmetické firmě.

Dětství a původní rodina.

V raném dětství paní Heleny se rodiče rozvedli. Toto období si nepamatuje, ale z vyprávění ví, že bylo velmi problematické. Otec se krátce po rozvodu znovu oženil a s prarodiči paní Heleny z matky strany se soudil o její svěření do péče. Matka do tohoto sporu nemohla zasáhnout, protože neměla vhodné bydlení a ani prostředky, kde by ji mohla vychovávat. Rodiče před rozvodem spolu se svou dcerou bydleli u prarodičů matky, a proto se také soud rozhodl Helenu svěřit do jejich péče. Matka se s Helenou stýkala velmi často, ale ze strany otce došlo k velkému ochlazení vztahů. Jeho nová žena si nepřála, aby ji otec navštěvoval a později i bránila kontaktu se sourozenci, kteří se narodili v otcově novém manželství. Helena má tedy ještě dvě nevlastní sestry a bližší vztahy s nimi navázala až v dospělosti. Svě dětství charakterizuje jako velmi harmonické. Babička s dědou jí poskytovali veškerou péči i lásku. Babička byla ženou v domácnosti a obstarávala všechny domácí práce a plně se věnovala péči o svého manžela a vnučku. Dědeček chodil do práce a rodinu zajišťoval ekonomicky. Helena s prarodiči zůstala bydlet i v době, kdy studovala nejdříve na střední a následně na vysoké škole. Do škol dojížděla a až do nástupu do prvního zaměstnání, žila stále u prarodičů.

Partnerství.

Helena partnerské vztahy začala navazovat až v průběhu studia na vysoké škole. Ke svým partnerům byla vždy velmi tolerantní a poskytovala jim i dostatek svobody. Se svou první láskou chodila dva roky, jejich vztah skončil, protože si partner našel jinou slečnu. Po nějaké době navázala vztah s kolegou z práce, se kterým si užívala různé aktivity. Jezdili společně s kamarády na hory, dovolenou až jednou se opět stalo, že si její přítel začal s jednou z jejich kamarádek. Po tomto rozchodu byla poměrně dlouhou dobu sama, protože ztrátou partnera ztratila i okruh známých, s nimiž se přátelila. Další partner pro změnu neunesl rozdíl mezi jejich vzděláním a výškovým rozdílem postav. Helena měří sto osmdesát pět centimetrů a najít partnera, který je alespoň stejně vysoký byl problém. Po nějaké době se seznámila s budoucím otcem své dcery. Po roční známosti, kdy již u něj částečně bydlela, se začaly v jejich vztahu projevovat rozpory. Partner měl představu, že veškerý volný čas bude trávit pouze v jeho společnosti a naprosto přizpůsobí své chování jeho požadavkům. Helena ale chtěla trochu více volnosti a upoutání pouze na partnera ji omezovalo. Jednoho dne tedy sbalila pár věcí, které u něj měla a odešla bez jakéhokoli vysvětlování. Její partner byl tak překvapen a vlastně vůbec nechápal proč? Začal ji volat, vyhledávat a slibovat, že se změní. Právě v této době zjistila, že je těhotná. Chtěla pro své dítě otce, a proto se k němu nastěhovala. Když byl dceři rok, tak si našel jinou přítelkyni. Helena se ocitla bez prostředků a byla nucena se odstěhovat. Přechodné období strávila s dcerou u rodičů partnera, kteří jí chtěli pomoci vyřešit bydlení. Po nějaké době se vrátila zpět do bytu prarodičů, kde s dcerou žila až do smrti dědečka. Po jeho smrti začaly problémy s bydlením. Byt, ve kterém byli, byl v soukromém vlastnictví. Bylo to ve velmi lukrativní části blízko historického centra města a současný majitel nabídl Heleně kompenzaci za opuštění tohoto bytu. To nakonec přijala, ale kompenzace na koupi nového bytu nestačila. Shodou okolností v té době navázala nový vztah a nastěhovala s dcerou k novému příteli. Dodnes se nevdala a myslí si, že již tak ani neučiní.

Rodičovství.

Na svou dobu se Helena stala matkou nezvykle dlouho a to až ve třiceti letech. Narodila se jí dcera, kterou až na její rané dětství, kdy bydlela s jejím otcem, vychovávala sama. Po rozchodu s otcem své dcery se nastěhovala k prarodičům. Po krátké době soužití s prarodiči zemřela babička a ona zůstala sama s dědou a malým dítětem. Starala se nejen o své dítě, ale také o dědečka. S dcerou nemohla příliš dlouho zůstat doma, přestože jí děda vypomáhal, neměla dostatek finančních prostředků a proto ve věku dvou a půl let dcery nastoupila do práce. Otcí dcery nikdy nebránila ve styku s dítětem, což se jí stalo málem osudným. Bývalý partner se po nějaké době oženil a dceru si bral velmi často. Pokud byla dcera

nemocná, vypomáhal i s hlídáním. Problémem se však stala manipulace s dcerou, která byla v té době pod velkým vlivem otce. Po jedné návštěvě u otce řekla, že se domů k mamince nevrátí. Helena ji asi týden navštěvovala a čekala, zda nezmění názor. Bývalý partner ale pak začal bránit jejich styku. Najednou nebyl nikdo doma, dcerka v době příchodu již údajně spala a podobně. Nakonec se dohodla s babičkou ze strany bývalého partnera a vyzvedla si ji u ní doma a odjely s dcerou na celodenní výlet. Dcerka najednou chtěla přirozeně zůstat s maminkou. Helena dceru již otci zpět neodvezla a zůstala s ní doma. Bezprostředně druhý den otec zažádal u soudu o svěřeni do péče, kde argumentoval, že se dceři Helena nevěnuje a víceméně se o dceru trvale stará sám. U soudu neuspěl a s Helenou měl poměrně dlouho velmi vyostřený vztah. S dcerou se začal stýkat znovu až po několika měsících, kde byly již návštěvy přesně stanoveny soudem. Dnes má s dcerou poměrně chladný vztah. Dcera si s věkem stále více uvědomovala, že otec ji využívá k tomu, aby nějakým způsobem mohl její matku ovládat. Návštěvy jsou u otce velmi řídké a on nemá ani příliš velký zájem tento stav měnit.

Podle vzoru ze své výchovy nechtěla Helena dceru k ničemu nutit. Myslí si ale, že její příliš volná výchova byla chybou. Složitě vztahy mezi ní a partnerem, soužití s dědečkem, nedostatek času a možná i vlastní nedůslednost způsobily, že má její dcera velké problémy nejen ve škole, ale i s chováním. V současné době se připravuje na střední škole k reparátu z jednoho předmětu, aby mohla postoupit do dalšího ročníku. Pro Helenu je to zklamání, protože předpokládala, že dcera půjde v jejich šlépějích a vystuduje vysokou školu.

Současná rodina.

Dnes Helena žije s partnerem, o patnáct let mladším, v panelovém domě a momentálně jejich vztah trvá tři roky. Dnes ví, že musí ve vztahu již od začátku určovat pravidla a nesmí se spoléhat jen na zajišťování od partnera. Je nezávislá a spoléhá se sama na sebe. Věk partnera a dost propastný rozdíl ve vzdělání již nyní začíná způsobovat problémy. Mladší přítel s úplně jinou výchovou má představu o denně teplých večerech, plném servisu a naprosté oddanosti ženy k muži. Jeho matka nikdy nepracovala, nebo jen na částečný úvazek a celý život se starala o rodinu. Ani s dcerou současný přítel nemá idylické vztahy. Ze začátku měl opravdu snahu dceři dopřát vše, co si přála a vyhovět jejím přáním. Pak začaly rozpory kvůli nepořádku, chování, pubertálnímu vyjadřování nebo kvůli okruhu kamarádů, se kterými se stýká. Rád by chování dcery řešil rázným a nekompromisním způsobem, jenže to Helena nepřipustí. Další problém v partnerském vztahu vidí v rozdílném ekonomickém myšlení. Helena je ze staré školy a nechce se zadlužovat. Její současný příjem vlastně zajišťuje nejen chod domácnosti, ale i nájem v bytě. V současné chvíli přítel řeší staré dluhy z předchozího života a ona je ten,

kdo je ekonomicky silnější. Helena uvažuje realisticky, a i když bydlí v bytě přítele, nechává si takzvaná zadní vrátka, protože z kompenzace bytu, který opustila, si pořídila chalupu, kam v případě nutnosti může odejít. Je si vědoma, že sice ztratí investice, které věnovala do současného bytu, ale pokud by se situace nelepšila, chce odejít a opět se postavit na vlastní nohy.

Profesní dráha.

Helena se necítí být kariéristkou. Chce, aby za ni mluvily výsledky její práce. Po studiu ještě za totality nastoupila do velkého podniku, kde prošla různými odbornostmi a profesemi. Zde pracovala necelých deset let až do nástupu na mateřskou dovolenou. Vzhledem k situaci, ve které se ocitla po rozchodu s otcem své dcery, byla nucena změnit práci a vybrat takovou pracovní dobu, aby byla schopna jako samoživitelka zvládnout chod domácnosti, péči o dítě i dědečka. Přijala tedy místo jako vedoucí prodejny, kde se dostala do styku s novými postupy práce, získala dovednosti s prací na počítači a oživila si zpět znalost němčiny a angličtiny. V této době to byla práce, která ji uspokojovala a umožňovala zvládnout všechny povinnosti. Postupem času, když již byla dcera samostatnější, začala uvažovat o změně, protože tato práce jí neumožňovala další profesní růst a nebyla tak dobře placená. Jen náhodou se zúčastnila pohovoru do nově otvírajícího podniku, kde ji po prvním pohovoru ihned přijali. Začínala na postu koordinace výroby v malém týmu a přibližně po dvou letech se přihlásila do konkurzu na místo vedoucího koordinace. Představa manažera výroby bylo na toto místo povýšit spíše jejího kolegu, muže. Nicméně kolega si na tuto funkci netroufl a povýšena byla paní Helena. Po krátké době řízení týmu zjistila, že i když je vedoucí, má méně peněz než její podřízení, muži. Poprvé ve svém životě si sama požádala o zvýšení platu a bylo jí také vyhověno. Po čtyřech letech spolupráce v řídicí pozici ji byl nabídnut další postup do jiné oblasti firmy, právě výše uvedeným manažerem, který po nějaké době usoudil, že by bylo výhodnější mít za vedoucího jejího kolegu, který náhle o tento post projevoval zájem. Helena nakonec vyhověla požadavku manažera a nabídku přijala, protože v dané chvíli a na uvedeném úseku dosáhla všeho, co mohla. Z této zkušenosti má dojem, že kolegu manažer oceňuje mnohem lépe než, když na stejném postu byla ona sama a cítí v tom nespravedlnost. Ve firmě dnes zajišťuje komunikaci se zahraničními klienty a prohlubuje si znalost němčiny a angličtiny. Má silnou pozici v manažerském týmu zahraničního obchodu a je podle toho i lépe finančně ohodnocena. Pravdou ale je, že toto oddělení je převážně zastoupeno ženami. V nejužším kruhu přímého vedení firmy jsou ale stále muži a myslí si, že na této situaci se v nejbližší době nic nezmění.

Sklobení domácnosti s kariérou.

Sklobení kariéry s domácností je podle jejích slov veliký problém. Je velice vytížena svým zaměstnáním a po práci nestihne vše dle partnerových představ. V tom vidí i důvod jejích problémů, protože není schopna denně uvařit a plnit jiné domácí práce. Někdy částečně pomůže s domácími pracemi dcera i partner, ale pak se stává, že partner ji vyčítá, co za ni musel udělat. Stále tedy převažuje jeho představa o tom, že péče o domácnost je výhradně záležitostí Heleny, protože je žena.

Postavení žen v rámci společnosti.

V podstatě nepoznala ve svém dosavadním životě muže, který by ji pochopil a respektoval. V pracovním zařazení a finančním ohodnocení vidí velké rozdíly mezi muži a ženami. Práce ženy je vždy hodnocena méně a je tak nějak automaticky předpokládáno, že nepotřebuje tolik vydělávat a práci odvede bez velkého odporu a velkých problémů. V partnerských vztazích stále převažuje slabší pozice žen. Muž má obecně pocit, že je to právě on, který pracuje, má těžkou či důležitější práci a žena patří do domácnosti. Od žen se běžně očekává, že zvládnou jak domácí tak pracovní povinnosti a je jen na nich, jak si s tím poradí.

Bibliografie Evy

Evě je padesát let a má dvě dcery a za sebou třicetileté manželství.

Dětství a původní rodina.

Rodiče se vzali ve věku dvaceti dvou let. Eva byla starší dítě a má jednoho mladšího bratra. Matka byla prodavačka a otec byl zaměstnán jako zámečník. V raném dětství Evy si otec doplnil vzdělání a stal se váženou osobností v Českém Krumlově. Dětství má spojené se stavbou rodinného domku, který rodiče začali stavět krátce po jejím narození. V tomto období Evu a bratra vychovávala babička z matky strany, protože rodiče byli stále na stavbě. Eva vzpomíná, že se musela začít starat o mladšího bratra velmi brzy, což cítila jako přítěž a myslí si, že to v budoucnosti ovlivnilo i jejich vztah. Rozdělení rolí v rodině bylo spíše tradiční. Otec z významnější části zajišťoval rodinu, to bylo také dáno jeho postavením a vzděláním. Byl takovou hlavou rodiny a dětem autoritou. Matka byla spíše ochránářský rodič a dětem se v rámci časových možností naplno věnovala. Zajišťovala výchovu dětí a starost o běžný chod domácnosti. Ve volném čase chodila s dětmi na výlety do přírody a věnovala se malování. Eva jako dítě byla spíše samotářský typ. Nikdy nechodila do školky a příchod do první třídy byl pro ni obrovský šok. Trvalo dva roky, než se sžila s kolektivem. Jinak základní školu zvládla bez problémů a další takovou významnější změnou v jejím životě byl

odchod na střední školu. Po ukončení školy ji především otec podporoval v pokračování studia na vysoké škole. V té době se Evě ale nechtělo, protože měla známost a myslela si, že se po škole ihned vdá. Známost ale skončila a ona začala pracovat v papírenském podniku a ke studiu se nikdy nevrátila.

Partnerství a manželství.

Svou první známost měla již na střední škole. Byla to první láska, ale po maturitách se rozešli každý do svého domova a nějak vše skončilo. Svého manžela poznala v zaměstnání a asi po roční známosti se vdala a měla první dceru. Z počátku byl manžel velmi autoritativní stejně jako její otec. V té době měla pocity méněcennosti, protože manžel razil názor, že v podstatě ona nic nedělá a on je ten, kdo vše rodině zajišťuje a chodí do práce. To se ale změnilo ve chvíli, kdy Eva velmi vážně onemocněla. Byla hospitalizována osm měsíců v nemocnici. Manžel byl najednou nucen se o jejich dceru postarat sám a úplně změnil názor na postavení své ženy v domácnosti na mateřské. Naučil se vařit a nebyl problém ani se zajišťováním domácích prací. Po této skutečnosti se začal úplně jinak chovat a pochopil, že jeho postavení v rodině nemůže být tak striktně rozdělováno na ženskou a mužskou práci.

Rodičovství.

Po pěti letech po prvním dítěti otěhotněla podruhé a měla další dceru. O výchovu dětí se sice převážně starala sama, ale manžel se snažil jí se vším pomáhat. V podstatě má se svým manželem vyrovnaný vztah a dle jejího názoru jsou práce v domácnosti rozděleny rovnocenně. S dcerami nebyly žádné zvláštní problémy. Po mateřské nastoupila do práce, a tak na rozdíl od ní musely děti do jeslí a školky. To hodnotí pozitivně, protože v budoucnosti byly připraveny na změny, více než ona sama ve svém dětství. Její dcery mají velmi pěkný vztah, na rozdíl od ní a jejího bratra.

Současná rodina.

Eva žije s manželem již v třicetiletém vztahu. Stále bydlí v rodinném domě svých rodičů, kde s ní bydlí její matka a starší dcera s rodinou. Dnes je již trojnásobnou babičkou. Starší dcera má dvě děti a mladší dcera má jednoho chlapečka. Mateřství jejich dcer začalo komplikovaně. Mladší dceři se narodily dvojčata, chlapec a děvče, již ve dvacátém čtvrtém týdnu. Po měsíci jejich života došlo k tragédii a děvčátko zemřelo. Chlapečkovi jsou dnes dva roky a má za sebou několik operací a zdá se, že je v pořádku. Druhá dcera má čtyřletého chlapečka a před dvěma lety ve stejném období jako mladší dcera také porodila předčasně holčičku, ale bohužel se vzácnou vývojovou vadou. Svým dcerám pravidelně vypomáhá s hlídáním dětí. Mívá pravidelně vnoučata každý víkend. Manžel občas konstatuje, že je to

na úkor jejich domácnosti a společně stráveného času. Nic méně Eva dodává, že i on v případě potřeby je schopen vnučata pohlídat. Není sice tak trpělivý jako ona, ale vnučata miluje.

Profesní dráha.

Po ukončení střední školy nastoupila do papírenského provozu. Necelý rok se seznamovala s výrobou a pak začala pracovat v administrativě v plánovacím oddělení. Po roce v této oblasti odešla na mateřskou dovolenou a zpět se vrátila již na jinou funkci. Po první i druhé mateřské pracovala ve stejném oddělení, nejdříve jako plánovač výroby a později se zabývala oceňováním výroby. Vrátila se do stejného kolektivu a neměla problémy ani s vedoucím. Ona sama se nesetkala s žádnou formou diskriminace. Měla to štěstí, že byla oblíbenkyní pana vedoucího, takže její pracovní postavení bylo velmi dobré. Vedoucí však rozlišoval pracovníky dle osobních sympatií. Nebylo to zaměřené na pohlaví, ale spíše konkrétně k určité osobě. Po revoluci přišel nový vedoucí a se změnami v tehdejší společnosti přišlo i propouštění a osamostatňování jednotlivých provozů továrny. Tehdy nový vedoucí navrhl otevření cestovní kanceláře pod záštitou podniku, která by zajišťovala správu jejích rekreačních zařízení. Eva, která měla zkušenosti a velkou praxi s finančními kalkulacemi, přešla do cestovní kanceláře. V této formě cestovní kancelář vydržela pouze tři roky. Podnik svá rekreační zařízení postupně rozprodal a cestovní kancelář přešla do soukromého sektoru. V cestovním ruchu byla zaměstnána dlouhých sedm let. Pak však přišla doba poklesu zájezdů a cestovní kancelář zkrachovala. V této době se náhodou zeptala na zaměstnání na benzínové pumpě, kde následně ihned nastoupila. Byla to opět práce s lidmi a celkem se jí i líbila. Problém byl především v přístupu zaměstnavatele, který měl heslo „Jestli se Vám tu nelíbí, za dveřmi čeká deset dalších.“ Byla to práce ve směném provozu, a přesto vydržela v těchto podmínkách pracovat opět dalších sedm let. V tomto období se začaly u Evy projevovat zdravotní problémy a musela tento pracovní poměr ukončit. Byla tři měsíce nezaměstnaná a procházela různými konkurzy a pohovory, přesto se jí nedařilo najít práci. Připadala si jako člověk zbytečná a provázel jí pocit zoufalství. V současné době není důležité, jestli u potenciálních zaměstnavatelů splňujete požadovaná kritéria, ale jestli máte patřičné známosti.

Po absolvování jednoho pohovoru na doporučení známého se dostala na místo, ale pouze jako zástup mateřské dovolené. Zastávala místo s personální problematikou u vojenského útvaru. Přibližně po roce musela, z důvodu snižování počtů občanských zaměstnanců, přejít k jiné složce armády a dnes pracuje opět s cenovými kalkulacemi a zajišťuje nákupy materiálu.

Skloubení domácnosti s kariérou.

Eva tvrdí, že pro ni nebyl problém zvládnout své zaměstnání a domácnost. Životem v rodinném domku jsou samozřejmě práce rozděleny na mužské a ženské, ale toto rozdělení

jí vyhovuje a nechtěla by ho nějakým způsobem měnit. Rozdíl mezi vytížením muže a ženy se stírá prostředím, ve kterém žijí. Každý z nich má své povinnosti a musí je zajišťovat dle nepsané dohody. Necítí se tímto způsobem vůbec přetěžována: Mají velikou zahradu a rozsáhlý rodinný dům, který potřebuje údržbu. Sama by to nezvládla a považuje za přirozený stav věcí rozdělení prací na ženské a mužské.

Postavení žen v rámci společnosti.

Sama se žádným projevem diskriminace vůči své osobě jako ženy nesetkala. Je pravdou, že si uvědomuje, že jsou práce a rozdělení na pracovním trhu, kde se muži nevyskytují, protože jsou to profese s malým finančním ohodnocením. Vlastně většina mužů by za běžné platy žen v podstatě ani nevstávalo. Překvapila ji i současná situace na politické scéně a některé následné reakce médií na zastoupení žen v parlamentu. Média klamně prezentují parlament jako babinec, přesto že většinové zastoupení mají stále muži. Jedna z poslankyň je těhotná a média to prezentují jako její nekompetentnost pro zastávání tohoto postavení. Nevidí důvod proč, přece těhotenství není konec ani závažné onemocnění.

Dnes jsou mladé ženy samostatnější. Nebojí se zůstat sami s dětmi a také to i zvládají. V době jejího mládí, kdy se uzavíraly sňatky kolem dvacátého roku, byly ženy více finančně závislé na mužích živitelích, ale dnes se ženy dost mužům vyrovnávají a mají i daleko větší ambice než tehdy.

Bibliografie Tibora

Tiborovi je 39 let má dvě děti, je rozvedený a v současné době žije sám.

Dětství a původní rodina.

Tibor pochází ze smíšeného manželství. Otec, původem ze Slovenska, je maďarské národnosti, zde zůstal po vojenské základní službě a oženil se. Maminka pochází z Českých Budějovic a po uzavření manželství se odstěhovala za svým manželem do Loučovic u Lipna. Oba rodiče jsou středoškolsky vzdělaní a pracovali jako vedoucí pracovníci v jednotlivých provozech papírenského průmyslu. Domácnost fungovala klasicky. Otec zajišťoval rodinu více ekonomicky a matka se starala o chod domácnosti a výchovu dětí. Tibor má o šest let staršího bratra, který pro něj byl vždy velkým vzorem. Tibor popisuje své dětství jako velmi harmonické. Stejně jako otec hrál fotbal a od počátku základní školy se věnoval hře na hudební nástroje. Nejdříve začínal hrát na zobcovou flétnu, pak na příčnou a nakonec přešel ke hře na klarinet. U klarinetu vydržel až do ukončení povinné školní docházky, ale pak již neměl možnost se dále v této oblasti rozvíjet a s muzikou skončil, což ho velmi mrzí. Po ukončení

základní školy odešel studovat průmyslovou školu strojního zaměření do Českých Budějovic, kde byl nejdříve na internátě a v posledním ročníku byl ubytován v soukromém privátu. Dle vzoru staršího bratra po zdárném ukončení maturitních zkoušek začal studovat na vysoké škole ČVUT v Praze. Bohužel zde strávil tři roky a zdárně ukončil pouze dva semestry, protože často opakoval a studium v té době bylo nad jeho síly. Po nezdařeném studiu se tedy vrátil zpět domů do Jižních Čech a po krátké době nastoupil vojenskou základní službu.

Partnerství a manželství.

Svůj první vztah měl v období, kdy studoval v Českých Budějovicích, který trval přibližně rok. Podle jeho názoru to nebylo to pravé a po vzájemné dohodě s tehdejší partnerkou se rozešli. Svou manželku poznal v období studia na vysoké škole. V té době se rozhodl zanechat studia a po roční známosti se svou velkou láskou oženil. Přibližně po půl roce manželství se jim narodila dcera a Tibor krátce po té nastoupil v blízkosti bydliště na vojnu. S manželkou žili u jejích rodičů v rodinném domě společně ještě s prababičkou. Po návratu ze základní vojenské služby se jim narodil syn. Partnerství bylo velmi spokojené po dobu dvanácti let. Manželka se starala o domácnost, o děti a běžné ženské práce. Sám zajišťoval veškeré práce kolem rodinného domu, zahrady, auta, vypomáhal na stavbě manželčina bratra a svému tchánovi vedl účetnictví pro jeho firmu, která se zaměřovala na autodopravu. Byl velmi vytížen nejen pracovními povinnostmi, ale také výpomocí pro rodinu manželky. Domácnost byla řízena matkou manželky, která rozhodovala o dění v domácnosti a to bylo umocněno ještě podporou prababičky a rezignací tchána, který se pod tíhou složitých generačních vztahů, začal uchýlovat k alkoholu. Tato situace začala vyostřovat vztahy i mezi Tiborem a jeho manželkou. Nedokázali si sednout a vzájemně se dohodnout na nějakých pravidlech pro udržení jejich vztahu. Po dvanácti letech manželství se těsně před vánocemi odstěhoval na ubytovnu svého zaměstnavatele a po roce odloučení na základě dohody s manželkou bylo jejich manželství rozvedeno.

Rodičovství.

Tibor má dvě děti, starší patnáctiletou dceru a mladšího třináctiletého syna. Velký podíl na výchově dětí v jejich rodině měla tchýně s manželkou a prababičkou, takže do výchovy příliš nezasahoval. Dnes ví, že to byla chyba. Přiznává, že to byla jeho vlastní pohodlnost a celkem mu i vyhovovalo, že se může po práci věnovat vlastním činnostem kolem domu, které mu byly ostatně dopředu ženami z rodiny naplánovány. V době rozvodu zůstaly děti v péči matky, nežádal o nějakou střídavou péči a nechtěl ještě více danou situaci dětem ztěžovat. Vztah s dětmi se velmi změnil po rozchodu s manželkou. Najednou měl dostatek času s nimi podnikat výlety a trávit s nimi více volného času, který vlastně v době manželství žádný neměl.

Se synem podniká různé sportovní aktivity jako jízdu na kolech, podporuje syna ve fotbale a společně chodí plavat nebo jezdí na bruslích. S dcerou je vztah složitější. Je ve věku, kdy chce již své soukromí a má své zájmy. Otce nenavštěvuje tak pravidelně jako syn, ale jezdí s ním na společné dovolené i výlety. Tiborovi se podařilo jí zapojit do akce sjíždění vody, přestože na počátku neměla příliš velký zájem s nimi jet. Dcera po prázdninách nastupuje na střední zdravotní školu a bude na internátě, takže se Tibor trochu bojí, jestli se s ním nebude stýkat ještě méně než dnes.

Současná rodina.

V současné době žije sám. Manželka si krátce po jejich rozchodu našla přítele, nebo ho asi měla už v době manželství. To neví a již ho to ani netrápí. Zatím sám nemá žádný trvalý vztah, navazuje pouze krátké známosti a spíše se bojí, že by se mohlo opakovat další rozchod. Je opatrný a vyhovuje mu pocit osobní svobody a dostatek času na své děti a koníčky.

Profesní dráha.

Svou profesní dráhu zahájil po přerušení studia na vysoké škole v soukromé firmě jako nákupčí materiálu. Byla to firma, kde majitel příliš dobře neplatil, a proto odtud po roce odešel a nastoupil do strojírenské firmy, která po roce začala propouštět a on jako mladý před vojnu, byl mezi prvními propuštěnými. Po ukončení vojenské základní služby začal pracovat pro vojenskou správu. Jako civilní zaměstnanec vykonával funkci provozního technika. Nejdříve se jednalo o sloučení několika oblastí. Zabýval se vodohospodářstvím, údržbou vozového parku, požární bezpečností a bezpečností práce. Postupem času se rozsah jednotlivých oblastí tak zvýšil, že bylo nutné přijmout nového zaměstnance. Tiborovi bylo umožněno si z daných oblastí vybrat, co ho zajímá a přijal funkci strojírního a automobilního odborníka. Bylo to blízko jeho původní profesi a tyto oblasti ho nejvíce bavily. Na této funkci pracoval deset let a po odchodu tehdejšího vedoucího mu bylo nabídnuto jeho místo. Vedoucí pozici zastává již tři roky. Jeho styl řízení je spíše přátelský. Přesto si dnes uvědomuje, že ke každému člověku musí přistupovat individuálně. Někoho je nutné povzbudit a jiného naopak trochu zarazit. Jedinou nevýhodou této funkce je podmínka stanovená zaměstnavatelem. Na tuto funkci si musí doplnit vzdělání, a proto od října nastupuje k bakalářskému studiu na vysokou školu ekonomickou v Českých Budějovicích.

Skloubení domácnosti s kariérou.

Domácnost, kterou dnes má je jednoduchá. Stravuje se v zaměstnání, večere a ostatní stravu si vozí od své matky, nebo si něco sám uvaří. Úklid zajišťuje dle vlastní potřeby. S praním mu pomáhá jeho matka. Takže s domácností nemá příliš velké problémy. Myslí si,

že se situace trochu změní po započetí studia, protože už nebude mít volné víkendy pro sebe a děti, ale bude se muset věnovat studiu.

Postavení žen v rámci společnosti.

Tiborův názor je, že ženy obecně mají dnes velké možnosti budovat kariéru a partnerské vztahy, mateřství je pro ně druhořadé. Myslí si, že postavení jednotlivé ženy dnes závisí na její inteligenci. Ženy méně inteligentní zpravidla zakládají rodiny dříve a nemají problémy v partnerských vztazích, protože jejich posláním je rodina a děti. Silné a inteligentní typy žen daleko hůře hledají trvalé vztahy, protože se najde jen málo mužů, kteří dokážou respektovat rovnocenné postavení partnerky. V okruhu svých známých pozoruje velkou nevoli mužů, kteří si nepřejí svou partnerku vzdělanější či lépe postavenou. Často je to hrdost a sobeckost muže, který chce mít větší podíl moci ve vztahu a vlastně se chytrých žen bojí. Chápe ženy a jejich touhu po uplatnění v životě a vlastní nezávislosti. V současné době je velice problematické najít práci a udržet si dobré postavení a určitou životní úroveň. Ženy nechtějí být závislé na mužích, a proto dochází k tomu, že chytré ženy zůstávají častěji samy. Vždy záleží na dohodě mezi jednotlivými osobnostmi, jak se vzájemně tolerují a respektují. Pro budování dobrého postavení v zaměstnání, kariérního postupu nebo vlastní seberealizaci je důležitá podpora partnera a zázemí rodiny. Bez dobrých vztahů v rodině se pak nedaří mužům a ani ženám. Je nutné se ve vztazích se vzájemně podporovat a skloubit domácnost, práci i výchovu. Celkové postavení žen vidí jako rovnocenné se stejnými možnostmi, jako mají muži. Lze skloubit budování kariéry obou partnerů i rodiny, ale záleží na vzájemné pomoci a ocenění toho druhého. Ženy, které jdou jen tvrdě za kariérou a chtějí do vysokých pozic, nemá moc rád. Žena budující jen kariéru, si najednou uvědomí, že by chtěla dítě, ale už to kvůli věku není možné. Dneska je trend, že nejdříve se buduje kariéra, cestuje, studuje a pak někdy bude až ta rodina. Problém je, že přírodě neporučíme a spousta žen, které chtěly něco dokázat, pak zůstávají samy bezdětné a mají pocit, že svůj život promarnily a to je přece škoda.